

QOY ƏDALƏT ZƏFƏR ÇALSIN!

"SƏS" qəzeti mənim
üçün ən əziz qəzetdir

İlham Əliyev

SƏS

Qəzet 1991-ci il yanvarın 11-dən çıxır

№ 229 (5460) 14 dekabr 2017-ci il. "Əlincə" Azərbaycan Xeyriyyə Cəmiyyətinin orqanı. Qiyməti 40 qəpik

İstanbulda İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının Qüds məsələsi ilə bağlı fəvqəladə Zirvə toplantısı keçirilib

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Zirvə toplantısında iştirak edib

Moldpress ulu öndər
Heydər Əliyevin həyat
və fəaliyyətindən yazıb

4

Rəqəmsal mühitdə piratlığa
və kontrafaktlığa qarşı
mübarizədə Azərbaycan
təcrübəsi təhlil edilib

5

Latviyalı nazir: "Biz enerji
təhlükəsizliyi məsələsində
Azərbaycana güvənirik"

6

"Skylife" jurnalı: Bakı
Qafqazın ən gözəl şəhəridir

6

2018-ci ilin dövlət büdcəsi
ölkəmizin qüdrətinin
yüksəlməsinə və iqtisadi
inkişafın davamlılığına
xidmət edəcək

7

Azərbaycanda kiçik ailə
bizneslərinin inkişafına
dəstəklə bağlı yeni layihənin
başlanmasına dair müqavilə
imzalanıb

8

14

Əli Kərimli haqqında
növbəti faktlar

12

Heydər Əliyev
Beynəlxalq
Aeroportunda sərnəşin
axını 25 faiz artıb

16

Boks üzrə Naxçıvan
şəhər açıq birinciliyinə
yekun vurulub

14 dekabr 2017-ci il

İstanbulda İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının Qüds məsələsi ilə bağlı fəvqəladə Zirvə toplantısı keçirilib

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Zirvə toplantısında iştirak edib

Dekabrın 13-də İstanbulda İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının (İƏT) hazırkı sədri Türkiyə Respublikasının təşəbbüsü ilə Qüds məsələsinə dair fəvqəladə Zirvə toplantısı keçirilib. AZƏRTAC-ın xüsusi müxbiri xəbər verir ki, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Türkiyə Respublikasının Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın dəvəti ilə Zirvə toplantısında iştirak edib.

“Qüdsle həmrəylik üçün birlikdə hərəkət” devizi altında keçirilən Zirvə toplantısına 50-dək ölkədən dövlət və hökumət başçıları qatılıb. Əvvəlcə birgə foto çəkdirildi. Tədbir müqəddəs “Qurani-Kərim”dən ayələrin oxunması ilə başladı.

Zirvə toplantısında çıxış edən Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan Fələstin Prezidenti Mahmud Abbasi, digər dövlət və hökumət başçılarını salamladı.

İslamın ilk qibləsi və üç müqəddəs məscidindən biri olan Əl-Aqsa'nın yerləşdiyi Qüds şəhərinin tarixi və hüquqi statusuna edilən təcavüzü müzakirə etmək üçün bir araya gəldiklərini diqqətə çatdıran Rəcəb Tayyib Ərdoğan ABŞ Prezidenti Donald Trampın dekabrın 6-da beynəlxalq hüquqa

məhəl qoymayaraq Qüdsü İsrailin paytaxtı kimi tanıdığını bildirdi. Rəcəb Tayyib Ərdoğan diqqətə çatdırdı ki, BMT Təhlükəsizlik Şurasının vaxtilə qəbul etdiyi qərara əsasən

heç bir ölkə Qüdsdə səfirlik açma bilməz. Türkiyə Prezidenti qeyd etdi ki, Fələstin məsələsi ədalətli şəkildə həll olunmadan beynəlxalq və global sülhdən söhbət gədə bilməz. Əks təqdirdə beynəlxalq hüquqa və BMT-ye

etimad sarsılar. “Qüds bizim üçün qırmızı xətdir və “Hərəmi-Şərif” əbədiyyətə qədər müsəlmanların olacaq”, - deyən Rəcəb Tayyib Ərdoğan Sammit iştirakçılarını Qüdsü Fələstin Dövlətinin işğal altında olan paytax-

tı kimi tanımağa dəvət etdi və müstəqil Fələstin Dövləti ideyasından heç vaxt vaz keçməyəcəklərini bildirdi.

Ardı Səh. 3

İstanbulda İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının Qüds məsələsi ilə bağlı fəvqəladə Zirvə toplantısı keçirilib

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Zirvə toplantısında iştirak edib

Əvvəli-Səh-2

Fələstin Dövlətinin Prezidenti Mahmud Abbas bütün dünya ölkələrinin Donald Trampın qərarına qarşı olduğunu və göstərilən həmrəyliyin bu niyyətin həyata keçmə-yəcəyinə əminlik yaratdığını vurğuladı. "Bütün ümmət birleşərək Qüdsün işğalına qarşı mübarizə aparmalı, bu şəhərin xarakterinin dəyişdirilməsinə icazə verməməlidir", - deyən Mahmud Abbas ABŞ Prezidentinin bu addımının beynəlxalq müqavilələri və BMT Təhlükəsizlik Şurasının qərarlarını açıq təhdid etdiyini və bununla da Birləşmiş

nin Qüdsə bağlı verdiyi qərarın bütün beynəlxalq normalara zidd olduğunu bildirdi. "Bu qərar ABŞ-ın sülh prosesində iştirakını heçə endirir", - deyən Yusif Əl-Osaymin vurğuladı ki, təşkilata üzv ölkələr ABŞ-ın tək tərəfli qəbul etdiyi bu qərara qarşı çıxmalı, Qüdsün xarakteri və ədalətin arxasında gedən Fələstin xalqının hüquqları qorunmalıdır.

İran Prezidenti Həsən Ruhani bildirdi ki, Qüds müsəlmanların ilk qibləsi və üçüncü müqəddəs şəhəridir. ABŞ administrasiyasının bu yanlış qərarına müsəlman aləminin dərhal reaksiya verməsinin əhəmiyyətli ol-

rə köçürülməsi ilə bağlı qərarı bizdə böyük narahatlıq yaradır. Bu qərar Fələstin-İsrail münaqişəsinin ədalətli və hərtərəfli nizama salınması işinə mənfi təsir edər, Yaxın Şərqdə təhlükəli fəsadlara gətirib çıxara bilər. Hesab edirik ki, Amerika Birləşmiş Ştatları bu qərara yenidən baxmalıdır.

Azərbaycan ardıcıl olaraq Fələstin-İsrail münaqişəsinin sülh yolu ilə, Şərqi Qüdsün Fələstin Dövlətinin paytaxtı olmaqla iki dövlət prinsipi əsasında həllini dəstəkləyir. Bir neçə il bundan əvvəl Azərbaycan Fələstin Dövlətinə yardım məqsədilə İslam Maliyyə Təhlükəsizlik Şəbəkəsinin təsis konfransı-

Rəsmi xronika

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Keniya Prezidenti Uhuru Kenyattaya təbrik məktubu göndərmişdir. Təbrikdə deyilir: "Hörmətli cənab Prezident, Keniya Respublikasının milli bayramı - Müstəqillik Günü münasibətilə Sizi və xalqınızı öz adımdan və Azərbaycan xalqı adından səmimi qəlbdən təbrik edirəm. Bu xoş gündə Sizə möhkəm cansağlığı, işlərinizdə uğurlar, dost Keniya xalqına sülh və tərəqqi arzulayıram".

Ştatların sülh prosesində vasitəçilik missiyasını itirdiyini diqqətə çatdırdı. "Qüds əvvəllər də olduğu kimi, Fələstin Dövlətinin paytaxtı olacaq, əks təqdirdə sabitlikdən və sülhdən söhbət gedə bilməz", - deyən Mahmud Abbas vurğuladı ki, Fələstin Dövlətinin tanınması prosesi sürətləndirilməlidir.

İordaniya Kralı II Abdullah qeyd etdi ki, müsəlmanların qəlbində xüsusi yeri olan Qüdsə bağlı ABŞ-ın qərarı olduqca təhlükəlidir. Bu qərar bölgədə sülhü və sabitliyi təhdid edir. Qüdsün hər üç dinin bir araya gəldiyi tarixi şəhər olduğunu deyən Kral Abdullah bu tarixi dəyişdirməyə çalışan hər kəsə qarşı çıxacaqlarını bildirdi və qeyd etdi ki, bir neçə gün öncə Ərəb Liqasının İordaniyada keçirilən Zirvə görüşündə də vəziyyətin nə qədər təhlükəli olduğu bəyan edilib. "Biz bütün məsələləri bir kənara qoyub Qüdsü müdafiə etməliyik", - deyən İordaniya Kralı əminliklə bildirdi ki, müsəlmanların Qüdsdə olan haqları əbədidir.

Sonra İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının baş katibi Yusif Əl-Osaymin çıxış etdi. O, əsas məqsədi bütün müsəlman ümmətinin hüquqlarının qorunması olan bu toplantının əhəmiyyətindən danışdı, ABŞ Prezidenti-

duğunu deyən Həsən Ruhani Birləşmiş Ştatların bu qərarının arxasında təhlükəli meyillərin dayandığını diqqətə çatdırdı. İran dövlətinin başçısı BMT qərarlarının da bu cür məsələlər qarşısında aciz qaldığını vurğuladı, bu toplantının ABŞ-a qarşı güclü qınama qərarı qəbul edəcəyinə əminliyini ifadə etdi.

Sonra Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev çıxış etdi.

Prezident İlham Əliyevin çıxışı

-Bismillahir-rəhmanir-rəhim.

Hörmətli Türkiyə Respublikasının Prezidenti, əziz qardaşım Rəcəb Tayyib Ərdoğan.

Hörmətli baş katib. Zati-aliləri.

Zirvə görüşünün iştirakçıları.

İlk növbədə, fəvqəladə İslam Zirvə görüşünün təşkilinə görə Prezident Ərdoğanə təşəkkür edirəm. Prezident Ərdoğanın təşəbbüsü ilə keçirilən bu Zirvə görüşü Türkiyənin İslam həmrəyliyi işinə verdiyi töhfənin növbəti təzahürüdür. Amerika Birləşmiş Ştatları Prezidentinin beynəlxalq hüquqa və BMT Təhlükəsizlik Şurasının qətnaməsinə zidd olan Qüds şəhərinin İsrailin paytaxtı kimi tanınması və ABŞ səfirliyinin bu şəhə-

na və Qüds şəhərinin inkişafına dəstək məqsədilə donor konfransına ev sahibliyi etmişdir. 2017-ci ilin iyul ayında Azərbaycanda BMT-nin Fələstin xalqının ayrılmaz hüquqlarının həyata keçirilməsinə dair komitənin, BMT-nin humanitar məsələlər üzrə əlaqələndirmə ofisinin, İƏT və müxtəlif qeyri-hökumət və vətəndaş cəmiyyəti təşkilatlarının iştirakı ilə Qüds məsələsinə dair beynəlxalq konfrans keçirilmişdir. Konfransda Şərqi Qüdsün işğalı və Əl-Aqsa məscidində ibadət edənlərə qarşı tətbiq olunan məhdudiyyətləri qınayan bəyanat qəbul edilmişdir. Biz hər zaman olduğu kimi, bu gün də Fələstin xalqının yanındaıyıq.

Azərbaycan İslam həmrəyliyi işinə böyük töhfə verir, biz İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının fəal üzvüyük. Azərbaycanın təşəbbüsü ilə İƏT Gənclər Forumu, İƏT Əmək Mərkəzi və İƏT-ə üzv dövlətlərin Jurnalistlər Assosiasiyası yaradılmışdır. 2017-ci il Azərbaycanda "İslam Həmrəyliyi İli" elan edilib. Azərbaycan islamofobiya qarşı fəal mübarizə aparan ölkələrin ön sırasında-
dır. 2017-ci ildə Azərbaycanda IV İslam Həmrəyliyi Oyunları keçirilib. Bu möhtəşəm idman, dostluq, qardaşlıq bayramı bir daha

bütün dünyaya göstərdi ki, İslam sülh, mərhəmət, bərabərlik dinidir.

Əməkdaşlığı və qarşılıqlı dəstəyi gücləndirmək üçün digər bir imkan bu ay Bakıda keçiriləcək "İslam Həmrəyliyi İli"nin qeyd olunması ilə bağlı beynəlxalq konfrans olacaqdır. Fürsətdən istifadə edərək, İƏT-ə, onun üzv dövlətlərinə və dünyadakı müsəlman cəmiyyətlərinə Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həllində Azərbaycana göstərdikləri ədalətli dəstəyə görə təşəkkürümü ifadə etmək istərdim. İyirmi ildən artıqdır ki, Ermənistan Azərbaycan Respublikasının Dağlıq Qarabağ bölgəsi və ətraf 7 rayonu daxil olmaqla 20 faiz torpaqlarını işğal altında saxlayır. Dağlıq Qarabağ Azərbaycanın əzəli və tarixi torpaqlarıdır. Ermənistanın təcavüzü nəticəsində 1 milyondan artıq azərbaycanlı qaçqın və məcburi köçkün vəziyyətinə düşmüşdür. İşğal olunmuş ərazilər tamamilə etnik təmizləməyə məruz qalmış və talan edilmişdir. Ermənistan məscidlər və İslam abidələri daxil olmaqla, bütün mədəni abidələri məhv etmişdir.

Bununla bərabər, Ermənistan müxtəlif müsəlman ölkələri ilə dostluq münasibətləri qurmaq istəyir. Bu, ən böyük riyakarlıqdır. Dünya müsəlmanları bilməlidirlər ki, müqəddəs məscidlərimizi dağıdan Ermənistan müsəlman ölkələrinin dostu ola bilməz.

1993-cü ildə BMT Təhlükəsizlik Şurası Ermənistan silahlı qüvvələrinin Azərbaycan torpaqlarından dərhal, tam və qeyd-şərtsiz çıxarılmasını tələb edən 4 qətnamə qəbul etmişdir. Lakin Ermənistan onları yerinə yetirməkdən imtina edir. İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı və digər beynəlxalq təşkilatlar oxşar qərar və qətnamələr qəbul etmişdir. Azərbaycan heç vaxt erməni işğalı ilə barışmayacaq, münaqişənin həlli yalnız və yalnız Azərbaycanın tanınmış beynəlxalq sərhədləri, ərazi bütövlüyü çərçivəsində həll olunmalıdır.

Təşəkkür edirəm.

X X X

Zirvə toplantısında İstanbul Bəyannaməsi qəbul olundu.

X X X

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Türkiyəyə səfəri dekabrın 13-də başa çatıb.

14 dekabr 2017-ci il

“Expo 2025” insan kapitalını universal müzakirəyə çıxaracaq

Mehriban Əliyeva: “Bakıda keçiriləcək Ümumdünya Sərgisi Beynəlxalq Sərgilər Bürosuna yeni bazarda yeni auditoriya ilə təmasa girmək imkanı verəcək”

“Qədim tarixə, zəngin mədəniyyətə və adət-ənənələrə malik Azərbaycan bu gün sürətlə inkişaf edən ölkə kimi bütün dünyanın diqqət mərkəzindədir. Azərbaycanın paytaxtı Bakının “Expo 2025” Ümumdünya Sərgisinə namizəd şəhər olması da təsadüfi deyil. İlk olaraq, vurğulayaq ki, Azərbaycan 2000-ci ildən etibarən “Expo” hərəkətinin fəal üzvüdür.

Eyni zamanda, Azərbaycan dünyada həm də müxtəlif sahələrə aid mötəbər beynəlxalq tədbirlərin və idman yarışlarının yüksək səviyyədə keçirildiyi ölkə kimi tanınır. Ölkəmizin indiyədək iştirak etdiyi bütün beynəlxalq sərgilərdəki pavilyonları və stendləri həm təşkilatçılar, həm də iştirakçılar tərəfindən yüksək qiymətləndirilib. Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidenti Mehriban Əliyevanın vurğuladığı kimi, bizim pavilyonlarımız son üç sərgidə - 2015-ci ildə pavilyonumuzu üç milyondan çox insanın ziyarət etdiyi Milanda, 2016-cı ildə Antalyada və 2017-ci ildə Astanada mükafatlar qazanıb: “Beynəlxalq Sərgilər Bürosunun işinə sadə töhfəmizin bu cür qiymətləndirilməsindən qürur duyuruq. Ümumdünya sərgisi bütün mədəniyyətlərə bərabərlik və hörmət prinsipinə əsaslanan müxtəlifliyi sərgiləmək üçün bir platformadır. Bu sərgilər qlobal müzakirələr və əməkdaşlıq üçün bütün beynəlxalq ictimaiyyəti nadir bir məkanda bir araya gətirir. Buna görə də, əminəm ki, Azərbaycan bu universal platformaya ev sahibliyi etmək üçün ən yaxşı məkamlardan biridir”. Bu günlərdə Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidenti Mehriban Əliyeva Beynəlxalq Sərgilər Bürosunun baş katibinin müavini Dimitri Kerkentzes ilə görüşü zamanı ölkəmizin beynəlxalq səviyyəli tədbirləri keçirməkdə zəngin təcrübəyə malik olduğunu bildirib: “Bu tədbirlərin yüksək səviyyədə keçirilməsi göstərir ki, ölkəmiz “Expo-2025”-in keçiriləcəyi məkan kimi seçil-

sə, bu tədbir də yüksək hazırlığı ilə yadda qalacaq”.

“BU SƏRGI YENİ BÖLGƏDƏ, YENİ DÖVRDƏ YENİ BİR TARİX YAZMAQ İMKANI YARADACAQ”

Azərbaycan “Expo 2025 Bakı” Sərgisini mayın 10-dan noyabrın 10-dək təşkil etmək təklifini irəli sürüb. Sərginin mövzusu isə “İnsan kapitalını inkişaf etdirək, daha yaxşı gələcək quraq” olacaq. Mehriban xanım Əliyeva “İnsan kapitalının inkişaf etdirilməsi, daha yaxşı gələcəyin qurulması” mövzusunun, həqiqətən, hamını narahat edən bir məsələ olduğunu bildirib. Onun sözlərinə görə, bu mövzu dövrümüzün əsas çağırışını - texnologianın və artan bağlılığın bəşəriyyətə təsirini əhatə edir: “Bakı Expo 2025” Sərgisində düşünürük ki, texnologiyadan daha uzağa baxmaq,

diqqətimizi rəhbərlərdən sırayı vətəndaşlara yönəldərək iqtisadiyyatların, cəmiyyətlərin və yaradıcılığın aparıcı qüvvəsi olan insanlar üzərində cəmləşdirmək mühüm əhəmiyyət kəsb edəcək”. Azərbaycanın Birinci vitse-prezidenti biz insanları - dünyada ən güclü resurs olan insan kapitalını universal müzakirəyə çıxaracağını vurğulayıb: “Bakıda keçiriləcək Ümumdünya Sərgisi Beynəlxalq Sərgilər Bürosuna yeni bazarda yeni auditoriya ilə təmasa girmək imkanı verəcək. Bu sərgi yeni bölgədə, yeni dövrdə yeni bir tarix yazmaq imkanı yaradacaq. Bu sərgi, həmçinin, Azərbaycan xalqına bizim Beynəlxalq Sərgilər Bürosunun mümkün olan ən yaxşı tərəfdəşlərindən biri ola biləcəyini nümayiş etdirmək fərsətini verəcək”.

Qeyd edək ki, Ümumdünya Sərgisinə ev sahibliyi etmək üçün Azərbaycan əlverişli bir ölkədir. Burada müxtəlif dinlərə və etnik mənşəyə mənsub olan insanlar arasında multikulturalizm və qarşılıqlı hörmət

ənənələri ilə zəngin olan qədim tariximiz var. Əsrlər boyu Azərbaycanda müxtəlif etnik qruplar və dinlər sülh, harmoniya və qarşılıqlı hörmət şəraitində birgə yaşadıkları bir ölkədə belə bir tədbirin keçirilməsi məqsəduyğundur. “Etnik və dini müxtəliflik və multikulturalizm, sadəcə, dövlət siyasətimiz deyil, eyni zamanda, bizim həyat tərzimizdir”, - deyən Mehriban xanım Əliyeva bunun tariximiz və günümüzün reallığı olduğunu bildirib: “Biz hazırda dünyanın üzleşdiyi bir çox ciddi problemlərin daha səmərəli həll olunmasına imkan verəcək müxtəlif mədəniyyətlərə və dinlərə mənsub olan insanlar arasında daha yaxşı anlaşmanı təşviq etmək üçün beynəlxalq platforma yaradıırıq. Tariximiz və bugünkü reallıq bunun mümkünlüyünü sübut edir”.

“BU TƏDBİRLƏR SİYASİ VƏ İQTİSADI SABİTLİYƏ, MALİYYƏ İMKANLARINA, YÜKSƏK SƏVİYYƏLİ TƏHLÜKƏSİZLİYƏ MALİK OLAN ÖLKƏMİZDƏ KEÇİRİLİR”

Son illərdə Azərbaycanda keçirilən beynəlxalq səviyyəli tədbirlər BMT, Avropa Şurası, BMT-nin Sivilizasiyalar Alyansı, Ümumdünya Turizm Təşkilatı və digər beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən yüksək qiymətləndirilir. Bu tədbirlər siyasi və iqtisadi sabitliyə, maliyyə imkanlarına və yüksək səviyyəli təhlükəsizliyə malik olan ölkəmizdə keçirilir. Münafiqşəyə, yeni siyasi sistemə və bazar iqtisadiyyatına keçidin yaratdığı əlavə çağırışlara baxmayaraq, Azərbaycanın uğurlu inkişaf strategiyasını tətbiq edərək, zəruri siyasi və iqtisadi islahatları həyata keçirə bildiyini vurğulayan Mehriban xanım Əliyeva siyasi, iqtisadi və sosial sabitliyin uğurlu inkişafımızın möhkəm təməlini təşkil etdiyini qeyd edir. Əbəs yerə deyil ki, 2009-cu ildə Azərbaycan Dünya Bankı tərəfindən “Dünyanın aparıcı islahatçı ölkəsi” kimi qiymətləndirildi. Dünya İqtisadi Forumunun “2017-2018 Qlobal Rəqabətlik İndeksi” Azərbaycanı 137 ölkə arasında 35-ci yere layiq gördü.

Nəzakət ƏLƏDDİNQIZI

Moldpress ulu öndər Heydər Əliyevin həyat və fəaliyyətindən yazıb

Moldovanın “Moldpress” Dövlət İnformasiya Agentliyi Azərbaycan xalqının ümummillilideri Heydər Əliyevin həyat və fəaliyyətinə həsr olunmuş rumin, rus və ingilis dillərində geniş məqalə yayıb.

Azərbaycanın Moldovadakı səfirliyindən AZƏRTAC-a bildiriblər ki, məqalədə ümummillilider Heydər Əliyevin ömür yolu, Azərbaycanda dövlət quruculuğu, o cümlədən müxtəlif sahələrin inkişafında müstəsna xidmətləri barədə məlumatlar verilir. Ulu Öndərin hələ SSRİ dövründə Azərbaycana rəhbərlik etdiyi vaxtlarda keçirilən islahatlar, əldə olunan naili-

yətlərdən söz açılır. Bununla yanaşı, məqalədə ulu öndər Heydər Əliyevin müstəqil Azərbaycanın tarixində çə-

findən uğurla davam etdirilir və bunun nəticəsində ölkəmiz bütün sahələrdə dinamik inkişaf edir.

İstanbulda İƏT-in fəvqəladə Zirvə toplantısının nəticəsi ilə bağlı mətbuat konfransı keçirilib

Türkiyə Respublikasının təşəbbüsü ilə dekabrın 13-də İstanbulda baş tutan İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının (İƏT) fəvqəladə Zirvə toplantısının nəticələri ilə bağlı Prezident Rəcəb Tayyib Ərdoğan, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının (İƏT) baş katibi Yusif Əl-Osaymin və Fələstin Dövlətinin Prezidenti Mahmud Abbas birgə mətbuat konfransı keçiriblər. AZƏRTAC xəbər verir ki, mətbuat konfransında İƏT Zirvə toplantısının nəticələri və qarşıda duran vəzifələr barədə məlumat verilib. Diqqətə çatdırılıb ki, ABŞ tərəfinin Qüdsün İsrailin paytaxtı kimi tanınması ədalətsizdir və beynəlxalq hüquqa ziddir.

Rəqəmsal mühitdə piratçılığa və kontrafaktçılığa qarşı mübarizədə Azərbaycan təcrübəsi təhlil edilib

Dekabrın 13-də Bakıda Müəllif Hüquqları Agentliyi (MHA) və Dünya Əqli Mülkiyyət Təşkilatı (DƏMT) tərəfindən birgə keçirilən “Müəllif hüququna hörmətin aşılınması və rəqəmsal mühitdə piratçılığa və kontrafaktçılığa qarşı mübarizə” mövzusunda ikigünlük beynəlxalq konfrans işə başlayıb. AZƏRTAC xəbər verir ki, tədbirdə DƏMT-in təmsilçiləri, tanınmış beynəlxalq ekspertlərlə yanaşı, Qazaxıstan, Qırğızıstan və Özbəkistandan olan mütəxəssislər iştirak edirlər. Konfransın keçirilməsinin əsas məqsədi əqli mülkiyyət hüququna hörmətinin aşılınması və rəqəmsal mühitdə piratçılığa qarşı atılan addımlara dəstək verilməsidir.

MHA-nın sədri Kamran İmanov bildirib ki, Prezident İlham Əliyevin söyləri nəticəsində Azərbaycan getdikcə yeniləşir, iqtisadi islahatları reallaşdırır, iqtisadiyyatını diversifikasiya edən və innovativ inkişafa yol açan dövlətə çevrilir. 2009-cu ildən başlayaraq Azərbaycan yuxarı-orta gəlirli ölkələr sırasındadır. Bu gün Azərbaycan özünə hörmətlə yanaşan, tərəfdaş dövlətlər arasında etibarlı müqabil adını qazanan, tolerantlıq və multikultural ənənələri ilə səciyyələnən bir ölkədir, nüfuzlu beynəlxalq tədbirlərin meydançasıdır.

Qeyd olunub ki, Azərbaycan realıqları ölkənin global reyting göstəricilərinin yüksəlməsi ilə müşayiət edilir. Dünya İqtisadi Forumunun 2017-2018-ci illər üçün Qlobal Rəqəbatqabiliyyətlik İndeksində əsasən, Azərbaycan öz mövqeyini möhkəmləndirərək 37-ci yerdən 35-ci yerə yüksəlib və bu göstəriciyə görə bir sıra inkişaf etmiş ölkələr üstələyərək MDB məkanında şəriksiz liderdir.

Ölkə miqyasında aparılan islahatlar əqli mülkiyyət sahəsinə müsbət təsirini göstərir. Belə ki, Rəqəbatqabiliyyətlik İndeksində “Əqli mülkiyyətin qorunması” alt göstəricisi üzrə Azərbaycan 4,8 balla 37-ci yeri tutur. Bununla da Azərbaycan ötən dövrlə - 2016-2017-ci illərlə müqayisədə “Əqli mülkiyyətin qorunması” göstəricisi üzrə tutduğu 71-ci yerdən 34 pillə yüksələrək MDB ölkələri sırasında lider mövqeyini möhkəmləndirib.

“Əqli mülkiyyətin qorunması” ilə bağlı olan “İnnovasiyalar” mövqeyi üzrə Azərbaycan 33-cü yeri tutaraq yenə də MDB məkanında liderdir.

K.İmanov vurğulayıb ki, müasir dövrdə Azərbaycanın beş qanundan, yüzədək normativ-hüquqi sənəddən ibarət olan müasir müəllif-hüquq bazası var. Ölkəmizin kreativ iqtisadiyyatının ümumi daxili məhsulda (ÜDM) payı beş faizi ötüb, dünyanın orta səviyyəsindədir, hətta bir sıra inkişaf etmiş ölkələri geridə qoyur. Piratçılığa qarşı görülən tədbirlər nəticəsində 2005-ci il ilə müqayisədə piratçılığın səviyyəsi kitab satışı sahəsində 61 faizdən 29 faizə, audio-video məhsul bazarında 90 faizdən 65 faizə, proqram təminatında 96 faizdən 75 faizə düşüb.

Beynəlxalq səviyyədə piratçılığa qarşı mübarizə illər boyu gedir, lakin dünya miqyasında həyata keçirilən tədbirlər, o cümlədən hüquqi addımlar hələlik istənilən səmərəni vermir: hüquqlar pozulmaqda davam edir. Mübarizənin daha əlverişli nəticələrini əldə etmək üçün “rəqəmli imperativ”in tələbləri nəzərə alınmalı, onun hüquqi tənzimləmə mexanizminə olan təsiri araşdırılmalıdır. Əqli mülkiyyət sahəsinə gəldikdə, etiraf etmək lazımdır ki, əqli mülkiyyətin dövryyəsinə aid üsul və alqoritmlər, hüquqların müdafiəsi ilə bağlı ənənəvi tədbirlər rəqəmli mühitdə mexaniki surətdə tətbiq oluna bilmir. Üstəlik, qorunan ənənəvi əsər və rəqəmsal şəkllə çevrilən, yeni qorunan kontent

arasında fərq var. Bir tərəfdən kontent informasiya təbiətinə görə özünə xas olan dövryyəni təşkil edir və qaydalarla yaşayır, digər tərəfdən isə müəlliflik hüququ ilə qorunan əsərin forması zəifləyir və kontentin mahiyyətinə uyğun olaraq əsərin məzmununun rolu artır.

Bildirilib ki, MHA-nın hüquq sahiblərinə əsərlərinin istifadəsi ilə bağlı həyata keçirdiyi siyasətin başında ölkə Prezidentinin formalaşdırdığı sosialyönümlü dövlət durur. Bu isə o deməkdir ki, müəlliflərə çatması qonorar vaxtında dəqiq və şəffaf formada icra olunmalıdır. Əsərlərin istifadəsi təşkilatların qonorar ödəmədən yayılmasına və mütləq şəkildə müəlliflərin haqqına hörmətlə yanaşmasına hökumətin yeniləşmiş qərarı xidmət edir. Bu qərar müəllif əsərlərinin bütün istifadə məkanlarına aiddir. Məsələyə aydınlıq gətirmək üçün MHA tərəfindən mediada bir sıra izahedici məqalələr, televiziya verilişləri təşkil edilib, restoran və toy meydançaları üçün xüsusi bukletlər hazırlanıb. Bir sözlə, müəlliflərə əsərlərindən istifadənin dəyəri qaytarılmalıdır, əsərləri istifadə edən təşkilatlar qonorar yığan müəllif təşkilatları ilə lisenziya sazişləri bağlamalı və onlara riayət etməlidirlər.

K.İmanov deyib ki, xarici qonaqların konfransda iştirakını nəzərə alaraq, Azərbaycanın rastlaşdığı xüsusi növ piratçılıq haqqında danışmaya bilmərəm - söhbət erməni-hay plagiatçılığından, mənim səmərə və özünü küləşdirmədən və saxtakarlıqlardan gedir. Bir sözlə, söhbət xalqa məxsus olan əqli mülkiyyətin qorunmasından gedir. Əcdadlarımızın bizə vəsiyyət etdiyi zəngin mədəni irsin təhriflərdən, mənim səmərə söylərindən müdafiəsi məsələsi bu gün maddi mədəni dəyərlərin qorunması çərçivəsindən çıxaraq siyasi-hüquqi problemə çevrilib. Odur ki, maddi mədəni dəyərlərin, qədim mədəniyyət nümunələrinin mənim səmərəsi faktları qloballaşma prosesini müşayiət edən “zərərsiz plagiat” cəhdləri kimi dəyərləndirilməməlidir. Bu gün ermənilər tərəfindən qonşu xalqlara, xüsusən azərbaycanlılara xas qədim abidələrin, folklorun, xalq musiqisinin, mətbəx nümunələrinin, xalça-ların, rəqslərin, eləcə də musiqi alətlərinin məqsədlilik şəkildə mənim səmərəsi cəhdləri heç də “mədəniyyət təhliləri” inteqrasiya prosesi”nin təzahürü deyil. Belə söylərin arxa-

sında siyasi maraqların dayanması birmənalıdır. Məqsəd azərbaycanlılara məxsus maddi və qeyri-maddi mədəniyyət irsini, folklor nümunələrini, ənənəvi bilikləri özünü küləşdirməklə, hayların guya Cənubi Qafqaz regionunun “avtoxton”, “ən qədim köklü sakinləri” olmasına, “böyük hay mədəniyyəti”, “böyük Ermənistan” xülyasının gerçəkləşdirilməsinə dair saxta “faktoloji materiallar” toplamaq və bu barədə beynəlxalq ictimaiyyətdə yanlış rəy yaratmaqdır.

Bir sözlə, erməni plagiatının kökləri ərazi iddiaları ilə sıx əlaqədirdir, işğal edilmiş Azərbaycan torpaqlarını imkan çərçivəsində özündə saxlayaraq, digər torpaqlara göz dikməkdədir. Lakin bu da bir həqiqətdir ki, Azərbaycan folklorunun və ənənəvi biliklərinin oğurlanması ilə yanaşı, erməniçilik folklor yaradıcılığının bir növünə - mif yaradıcılığına çox meyillidir, bu bir növ “milli istedadlıdır”. Bu yeni yaradılan mifologiya “böyük torpaqlar” stereotipini və qonşulara qarşı ərazi iddialarını bir-birinə bağlayır, məhz bu mifologiya qonşuların mədəni irsinin mənim səmərəsi olmasına “təbii” verir, hətta “legitimlik” gətirir. Nəhayət, məhz bu, erməni xadimlərinin - istər siyasətçi, istər alim, istərsə də kütlə olsun, əxlaqını təyin edir. Ermənilərin “məstəsnalığı” haqqında yaradılmış mif və xarici aləmə qarşı “əzabkeşlik” tezisindən irəli gələn ambisiya və iddialar erməniçilik düşüncəsində təbii olan adilik rolunu hər cür aradan götürməyə çalışır, ermənilərin “xüsusi missiya”sının irəli sürülən stereotipi isə beynəlxalq hüququn müasir sülh quruculuğunun təməl daşı kimi tanınmasına maneə törədir.

Diqqətə çatdırılıb ki, 2003-cü ildə folklor nümunələrimizin hüquqi cəhətdən qorunması haqqında ölkəmizdə analoqu olmayan qanun qəbul edilib. Azərbaycanın folklor nümunələrinin plagiatı uğramasının əsasən ölkədən kənarda baş verdiyini nəzərə alaraq, həmin qanunun icrası ilə bağlı qərar qəbul olunub ki, xarici dövlətlərin hüquqi və fiziki şəxsləri folklor nümunələrimizdən istifadə üçün mütləq şəkildə Müəllif Hüquqları Agentliyindən icazə almalıdırlar. Bununla yanaşı agentlikdə milli irsimizin xəzinəsi sayılacaq zəngin “Folklor” elektron məlumat bazası yaradılıb. Bu məlumatları qorumaq üçün MHA tərəfindən folklor nümunələrinin qeydiyyatı ilə bağlı qaydalar hazırlanıb. Burada əsas məqsəd folklor nümunələrinin qeydiyyata alınması yolu ilə onların “pozitiv”, yəni əqli mülkiyyət rejimində və “müdafili”, yəni üçüncü şəxslər tərəfindən əqli mülkiyyət hüquqlarının alınmayacağı və qorunmasını təmin etməkdir.

Müəllif Hüquqları Agentliyinin Prezident İlham Əliyev tərəfindən təsdiq edilmiş yeni Nizamnaməsində vacib fəaliyyət istiqaməti kimi “əqli mülkiyyət hüquqları obyektlərinin, o cümlədən Azərbaycan xalqına məxsus olan folklor nümunələrinin (ənənəvi mədəni nümunələrin), ənənəvi biliklərin və digər qeyri-maddi mədəni irs nümunələrinin hüquqi qorunmasının təmin edilməsi, onların mənim səmərəsi olmasının və onlardan istifadə ilə bağlı hüquqların pozulmasının qarşısının alınması və bununla bağlı müvafiq tədbirlər görülməsi” nəzərdə tutulub. Eyni zamanda, ölkəmiz DƏMT-in folklor nümunələrinin qorunması haqqında konvensiyasının tezliklə qəbul edilməsinin tərəfdarı olub və indi də belə bir konvensiyasının qəbulunu vacib hesab edir. K.İmanov konfransda əhəmiyyətli məruzələrin dinləniləcəyinə, səmərəli müzakirələrin aparılacağına ümidvar olduğunu bildirib, iştirakçılara uğurlar arzulayıb.

14 dekabr 2017-ci il

Rəqəmsal mühitdə piratçılığa və kontrafaktçılığa qarşı mübarizədə Azərbaycan təcrübəsi təhlil edilib

Əvvəli-Səh-5

Tədbirdə DÖMT-in keçid iqtisadiyyatlı və inkişaf etmiş ölkələr üzrə departamenti-nin bölmə rəhbəri İlya Qribov MHA-nın keçirdiyi tədbirlərin əhəmiyyətini qeyd edib, bir sıra mühüm və aktual mövzuların müzakirəsində böyük rol oynayan belə konfransların təşkilini yüksək dəyərləndirib. Milli Məclisin ictimai birliklər və dini qu-

rumlar komitəsinin sədri, Yeni Azərbaycan Partiyası İcra katibinin müavini Siyavuş Novruzov MHA tərəfindən müxtəlif tədbirlərin keçirildiyini söyləyib. Qeyd edilib ki, agentlik tərəfindən xalqımızın tarixinin, köklərinin dəqiq təqdim olunması üçün mühüm addımlar atılır. Fəaliyyəti ilə seçilən MHA dünyada tanınan agentliklərdən biridir. İşğal altında olan ərazilərimizdə tarixi,

mədəni abidələrimizin ermənilər tərəfindən özününküləşdirilməsi, musiqi nümunələrimizin qorunub gələcək nəsillərə ötürülməsi və yeni yaranan əsərlərin, kitabların, digər kəşf və ixtiraların qeydiyyatdan keçirilməsi bir-biri ilə sıx bağlıdır. Tarixi abidələrimizlə bağlı MHA, Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının institutları tərəfindən kifayət qədər mübarizə aparılmasına bax-

mayaraq, bu istiqamətdə dövlətimiz tərəfindən xarici ölkələrdə mühüm məsələlər qaldırılır. Bu sahədə Heydər Əliyev Fondunun fəaliyyətini xüsusi qeyd etmək lazımdır. Fond tərəfindən maddi-mədəni abidələrimizin qorunması istiqamətində böyük işlər görülür, UNESCO və ISESCO çərçivəsində mədəniyyət nümunələrimizin qeydiyyatı aparılır.

S.Novruzov deyib: "Ermənilərin zaman-zaman torpaqlarımızda yerləşdirilmələri, yaşamaları və onların xalqımızın, türk xalqlarının mədəniyyətini, məişətini, adət-ənənələrini özününküləşdirmələri regional xarakter daşıyır. Azərbaycan torpaqlarında yaşayan mənfur qonşularımız bundan sui-istifadə ediblər. Ermənilərin tarixi abidələrimizi özlərininki kimi təqdim etmələri alimlərimiz, MHA qarşısında çətin problemlər yaradır. Çünki mədəniyyət nümunələri ilə bağlı materialların çox hissəsi dünyanın müxtəlif arxivlərində saxlanılır. Bütün bunlar bəzi məsələlərin həll olunmasını daha da çətinləşdirir".

Tədbirdə K.İmanov "Rəqəmsal mühitdə piratçılığa və kontrafaktçılığa qarşı mübarizə: Azərbaycan təcrübəsi" mövzusunda məruzə ilə çıxış edib. Həmçinin DÖMT-in bölmə rəhbəri İlya Qribovun "DÖMT-in xidmətlərinin ümumi icmalı", təşkilatın hüquq məsələləri üzrə müşaviri Tomas Dillo-nun "Əqli mülkiyyət hüquqlarının təminatında balanslaşdırılmış yanaşma", London Hakimlər Palatasının barrister-vəkili Qvillim Harbotlun "Hüquqi müdafiənin mülki tədbirləri" mövzularında məruzələri dinlənilib. Konfrans işini dekabrın 14-də davam etdirəcək.

"Skylife" jurnalı: Bakı Qafqazın ən gözəl şəhəridir

Aine Byrne, Fabio Tardim, Engin Güneysu

2000'lerden itibaren göstərdiyi hızlı gelişim ve değişimi Olimpiyat Oyunlarına ev sahipliği ile taçlandırarak Bakı, turizmde de öne çıkmaya başladı. İlk insanların kayalara resimler çizdiği coğrafya bugün ışıltılı tabelaların doldurduğu caddeler ve sokaklarla büyüyor.

Türkiyənin "Skylife" turizm jurnalının dekabr nömrəsində Bakı haqqında geniş məqalə dərc edilib. AZƏRTAC xəbər verir ki, məqalənin müəllifləri koreyalı jurnalistlər Ayne Birne və Fabio Tardimidir. Müəlliflər Azərbaycanın 2000-ci ildən başlayaraq sürətlə inkişaf etdiyini, Avropa Oyunlarına ev sahibliyi ilə daha da məşhurlaşan Bakının turizm şəhəri kimi tanındığını vurğulayırlar. Məqalədə deyilir: "İlk insanların qayalara rəsmlər çizdiyi coğrafi məkan bu gün işıq dirəklərinin sıralandığı küçə və meydanları ilə

genişlənir. Ona Qafqazın ən gözəl şəhəri, Dubayı və bu kimi bir çox bənzətmələri yaraşdırma bilərsiniz. Çünki bu coğrafiyada Şərqlə Qərbi birləşdirən qeyri-adi gözəlliyə sahib çox az şəhər var".

Bakının görməli yerlərini, tarixi məkanlarını gəzən koreyalı jurnalistlər paytaxtı qədimliklə mäsirliyin qovuşduğu, Xəzər dənizinin sahilində yerləşən "Badi-Kubə", yəni, "Küləklər şəhəri" kimi təqdim edirlər. İçərişəhər, Qız qalası və Şirvanşahlar sarayı ilə tanış olan müəlliflər oxuculara Azərbaycanın tarixi, qədim İpək Yolu barədə

də ətraflı məlumat verirlər. Atəşgah məbədi, Qobustan qayaları barədə söhbət açan koreyalı müəlliflər Azərbaycanın milli mətbəxinin nümunələrindən bəhs edirlər: "Dadlı yeməkləri, Atəşgah məbədi, Heydər Əliyev Mərkəzi kimi göz qamaşdıran memarlıq abidələri ilə Bakı kəşf etməyi sevənlər üçün ideal bir şəhərdir. Xəzər dənizinin möhtəşəm mənzərəsi, Bakının sayısız-hesabsız restoranları, alış-veriş mərkəzləri, bir çox park və meydanları insana gözəl anlar bəxş edir", - deyər müəlliflər yazırlar.

Latviyalı nazir: "Biz enerji təhlükəsizliyi məsələsində Azərbaycana güvənirik"

Enerji təhlükəsizliyi və şaxələndirilməsi Avropa İttifaqının prioritetlərindən biridir. Biz enerji təhlükəsizliyi məsələsində Azərbaycana güvənirik. Bu sözləri AZƏRTAC-a məxsusi açıqlamasında Latviyanın xarici işlər naziri Edgars Rinkeviçs deyib.

rib: "2017-ci ildə Hökumətlərarası Komissiyaın iclası oldu. Bu görüşdə bir çox məsələləri müzakirə etdik. Əməkdaşlığımızın əsas tərəflərini tranzit, kənd təsərrüfatı, təhsil, turizmin təbliği təşkil edir. Azərbaycan və Latviya prezidentlərinin görüşü zamanı birgə investisiya qoyuluşu barədə müzakirələr aparıldı".

Azərbaycanın kənd təsərrüfatı məhsullarının emalı, əczaçılığın inkişafı, müvafiq infrastrukturun yaradılması üçün əlverişli məkan olduğunu deyən xarici işlər naziri vurğulayıb ki, Latviya bu sahələrdə yaxşı təcrübəyə malikdir. Hər iki ölkənin paytaxtında ticarət evlərinin açılmasında ortaqlıq var. Bu ticarət evlərində bir çox məhsullar, eləcə də ərzaq məhsulları almaq mümkündür. Bu yaxınlarda açılışı olan Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolunun əhəmiyyətinə toxunan Edgars Rinkeviçs Latviyanın da Avropa ilə əlaqələri inkişaf etdirmək üçün tranzit infrastrukturunun yaradılmasına can atıldığını bildirib: "Bu, daha çox perspektivlər açıq, həmçinin İran, Hindistan və Çin ilə əlaqə üçün imkan yaradır. Belə layihələr Şərq Tərəfdaşlığının prioritetləridir və biz bu layihələri dəstəkləyirik. Bizim dəmir yolu infrastrukturunda ortaqlarımız var. Bizim ölkəmiz də bundan iqtisadi cəhətdən faydalana bilər".

Azərbaycan ilə Latviya arasındakı əlaqələrin hazırkı vəziyyəti, eləcə də gündəlikdə olan məsələlər barədə danışıq Latviyanın xarici işlər naziri deyib: "Biz ölkələrimiz arasında Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Latviyaya, Latviya Prezidenti Raymond Veyonisin Azərbaycana səfəri ilə nəticələnən çox yaxşı əlaqələrdən məmnunuq. Xatırladım ki, mən də bu ilin fevralında əməkdaşlıq əlaqələrini müzakirə etmək üçün Azərbaycana səfər etmişdim. Əlaqələrimizin əsası çoxşaxəli əməkdaşlıq yaratmaqdan ibarətdir. İqtisadi əməkdaşlıq münasibətlərimizdə əsas rol oynayır. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Latviyaya rəsmi səfəri zamanı ölkələrimiz arasında Strateji Tərəfdaşlıq haqqında Birgə Bəyannamə imzalandı. Bu, əlaqələrimizin inkişafı üçün mühüm stimuldur".

İqtisadi münasibətlərdən söhbət açan Edgars Rinkeviçs bu sahədə əməkdaşlığın və ticarət döviyyəsinin siyasi əlaqələrimizin səviyyəsinə tam uyğun olmadığını bildi-

2018-ci ilin dövlət büdcəsi ölkəmizin qüdrətinin yüksəlməsinə və iqtisadi inkişafın davamlılığına xidmət edəcək

Ölkənin inkişaf planında mühüm əhəmiyyət kəsb edən məsələlərdən biri dövlət büdcəsinə qarşıya qoyulan vəzifələrdir. Ona görə də, dövlət büdcəsinin layihəsinin və bununla bağlı digər məsələlərin müzakirəsi hər bir ölkədə ictimaiyyət tərəfindən diqqətlə izlənilir. Azərbaycanda da belədir. Artıq 2018-ci ilin dövlət büdcəsinin layihəsi və büdcə zərfinə daxil olan digər məsələlər Milli Məclisə təqdim olunub.

Qeyd edək ki, 2018-ci il üçün dövlət büdcəsinin gəlirləri 20 milyard 127 milyon manat proqnozlaşdırılır ki, bu da ÜDM-in 29 faizi həcmində olmaqla, 2017-ci ilin təsdiq olunmuş proqnozu ilə müqayisədə 3 milyard 361 milyon manat, yaxud 20 faiz, 2016-cı ilin faktiki icra göstəricisi ilə müqayisədə 2 milyard 621,2 milyon manat və yaxud 15 faiz çoxdur.

Neft sektoru üzrə büdcə gəlirlərinin dövlət büdcəsi gəlirlərində xüsusi çəkisi 55,1 faiz və ya 11 milyard 96 milyon manat nəzərdə tutulur. Neft sektoru üzrə büdcə gəlirlərinin 83,1 faizini və ya 9 milyard 216 milyon manatını Dövlət Neft Fondundan transfertlər, 16,9 faizini və ya 1 milyard 880 milyon manatını vergi orqanlarının xətti ilə neft sektorundan daxilolmalar təşkil edəcək.

Qeyri-neft sektoru üzrə büdcə gəlirlərinin dövlət büdcəsi gəlirlərində xüsusi çəkisi 44,9 faiz və ya 9 milyard 31 milyon manat nəzərdə tutulur. Bu da 2017-ci ilin təsdiq olunmuş proqnozu ilə müqayisədə 205 milyon manat və ya 2,3 faiz çoxdur. Qeyri-neft sektoru üzrə büdcə gəlirlərinin 66,7 faizini və ya 6 milyard 27 milyon manatını vergi orqanlarının xətti ilə daxilolmalar, 26,9 faizini və ya 2 milyard 430 milyon manatını Dövlət Gömrük Komitəsindən daxilolmalar, 6,4 faizini və ya 574 milyon manatını digər gəlirlər təşkil edəcək.

2018-ci il üçün dövlət büdcəsinin xərcləri 20 milyard 905,7 milyon manat proqnozlaşdırılır. Bu, 2017-ci ilə müqayisədə 2 milyard 964,7 milyon manat və ya 16,5 faiz, 2016-cı ilin faktiki icrası ilə müqayisədə 3154,4 milyon manat və ya 17,8 faiz çox deməkdir. Gələn il üçün dövlət büdcəsinin xərcləri ÜDM-də xüsusi çəkisi 30,1 faiz təşkil edəcək ki, bu da 2017-ci ilə nisbətən 3,8 faiz çoxdur.

2018-ci il dövlət büdcəsinin xərclərinin tərtibi zamanı ölkənin uzunmüddətli sosial-iqtisadi inkişafının prioritet istiqamətləri, o cümlədən, kənd təsərrüfatının stimullaşdırılması, təhsil, səhiyyə, sosial, mədəniyyət, idman və fiziki infrastruktur layihələrinin, ölkədə məşğulluğun səviyyəsinin yüksəldilməsi və əhəlinin aztəminatlı tə-

bəqələrinin sosial müdafiəsinin, dövlətin milli təhlükəsizliyinin və müdafiə qabiliyyətinin gücləndirilməsi, beynəlxalq təşkilatlara üzvlük haqları və dövlət borcuna xidmətlə bağlı məsələlərin maliyyə təminatı diqqətdə saxlanılıb.

2018-ci il dövlət büdcəsinin xərclərinin strukturuna daxil olan cari xərclərə ümumi xərclərin 51,5 faizi həcmində və ya 10 milyard 769,5 milyon manat (əvvəlki ilə nisbətən 137,4 milyon manat və ya 1,3 faiz az), əsaslı xərclərə ümumi xərclərin 37,7 faizi həcmində və ya 7 milyard 873,4 milyon manat (əvvəlki ilə nisbətən 2481,1 milyon manat və ya 46 faiz çox), dövlət borcuna xidmətlə bağlı xərclərə ümumi xərclərin 10,8 faizi həcmində və ya 2 milyard 262,8 milyon manat (əvvəlki ilə nisbətən 621 milyon manat və ya 37,8 faiz çox) vəsait yönəldiləcək. 2018-ci ildə dövlət büdcəsi xərclərinin 8 milyard 512,8 milyon manatı və ya 40,7 faizi konkret proqram və tədbirlərin maliyyələşdirilməsi üçün nəzərdə tutulur. Bu da 2017-ci ilə müqayisədə 3 milyard 264,1 milyon manat və ya 62,2 faiz çoxdur.

2018-ci ildə də dövlət büdcəsinin sosialyönümlüliyünün davam etdirilməsi, əhəlinin rifah halının yaxşılaşdırılması və sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi əsas prioritet istiqamət olaraq saxlanılacaq. Büdcə xərclərində sosialyönümlü xərclərin (büdcə xərclərinin iqtisadi təsnifatına uyğun olaraq əməyin ödənişi, pensiya və müavinətlər, dərman, sarğı ləvazimatları və materiallarının, ərzaq məhsullarının alınması xərclərinin cəmi) xüsusi çəkisi 33,5 faiz olmaqla, 7 milyard 4,8 milyon manat vəsait proqnozlaşdırılır ki, bu da 2017-ci ilə müqayisədə 147,9 milyon manat və ya 2,2 faiz çoxdur.

Yuxarıda qeyd olunan sosialyönümlü xərclərlə yanaşı, əhaliyə, bilavasitə xidmət göstərən bir sıra dövlət müəssisələrinə və tədbirlərə (Azərbaycan Respublikasında əhəlinin mənzilə olan tələbatının ödənilməsi, vətəndaşların güzəştli şərtlərlə mənzil əldə etməsi xərcləri və sosial ipoteka üzrə - 250 milyon manat, kommunal, kommunikasiya xidmətləri və digər tədbirlər (20 il və daha çox xidmət etmiş, işləyən və ehtiyatda olan hərbi qulluqçuların mənzillə təmin olunması və onlara pul kompensasiyasının

verilməsi ilə bağlı xərclər) üzrə - 30 milyon manat, kirayəyə götürülmüş yaşayış sahəsinə görə yaşayış yeri olmayan hərbi qulluqçulara (ehtiyatda və istifadə olan hərbi qulluqçular nəzərə alınmaqla) ödənilən pul kompensasiyası üzrə - 19,8 milyon manat) dövlət büdcəsindən maliyyə yardımı ediləcək.

Bu xərclər də nəzərə alınmaqla, dövlət büdcəsindən sosialyönümlü xərclərə 7656,3 milyon manat vəsait yönəldiləcək ki, bu da dövlət büdcəsi xərclərinin 36,6 faizinə, cari xərclərin isə 71,1 faizinə bərabər olacaq.

2018-ci il dövlət büdcəsində, konkret olaraq elm, təhsil, səhiyyə, sosial müdafiə və sosial təminat, mədəniyyət, incəsənət, informasiya, bədən tərbiyəsi və digər kateqoriyalara aid edilməyən xərclər üçün isə 5 milyard 371,7 milyon manat vəsait nəzərdə tutulur. Bu, 2017-ci ilə nisbətən 80,8 milyon manat və ya 1,5 faiz çoxdur. Bütlükdə, bu sahələr üzrə nəzərdə tutulmuş xərclərin dövlət büdcəsi xərclərinin tərkibində xüsusi çəkisi 25,7 faiz təşkil edəcək.

Ölkədə pensiya və müavinətlərin, ünvanlı sosial yardımın, məcburi köçkünlərin sosial məsələlərinin və digər sosial tədbirlərin maliyyə təminatı üçün 2018-ci ilin dövlət büdcəsində sosial müdafiə və sosial təminat xərcləri üçün 2 milyard 197,2 milyon manat vəsait proqnozlaşdırılır. Bu da 2017-ci ilə müqayisədə 154,8 milyon manat və ya 6,6 faiz azdır. Lakin qeyd olunmalıdır ki, 2017-ci il dövlət büdcəsində 2016-cı ildə təbii qazın, əsasən, əhaliyə daxili bazarda maya dəyərindən aşağı qiymətə satılması nəticəsində yaranmış zərərin örtülməsi məqsədilə sosial müdafiə və sosial təminat bölməsində 250 milyon manat birdəfəlik təyinatlı xərc (subsidiya) nəzərdə tutulub. Həmin xərclər 2017-ci ilin bazasından çıxıldıqdan sonra 2018-ci ildə real olaraq sosial müdafiə və sosial təminat xərcləri 2017-ci ilə müqayisədə 95,2 milyon manat və ya 4,5 faiz artırılacaq. Göründüyü kimi, əslində, heç bir azalmadan söhbət getmir.

Azərbaycan Respublikasının milli təhlükəsizliyinin və müdafiə qabiliyyətinin gücləndirilməsi və maddi-texniki bazasının möhkəmləndirilməsi, məhkəmə hakimiyyəti, hüquq-mühafizə və prokurorluq

orqanlarının saxlanılması xərcləri üçün 2018-ci il dövlət büdcəsi xərclərinin 19,5 faizi həcmində və ya 4 milyard 68,3 milyon manat vəsait nəzərdə tutulur. Bu, 2017-ci ilə müqayisədə 202,4 milyon manat və ya 5,2 faiz çoxdur. Bu vəsaitin 2 milyard 738,7 milyon manatı və ya 67,3 faizi (2017-ci ilə nisbətən 96,6 milyon manat və ya 3,7 faiz çox) müdafiə və milli təhlükəsizliyin maliyyələşdirilməsinə, 1329,5 milyon manatı və ya 32,7 faizi (2017-ci ilə nisbətən 105,8 milyon manat və ya 8,6 faiz çox) məhkəmə hakimiyyəti, hüquq-mühafizə və prokurorluq orqanlarının saxlanılması xərclərinə yönəldiriləcək.

Gələn il dövlət büdcəsi gəlirlərinin tərkib hissəsi olan yerli gəlirlər (Bakı şəhərinə aid olan hissəsi nəzərə alınmaqla) 650,7 milyon manat proqnozlaşdırılır ki, bu da 2017-ci ilə nisbətən 3,7 milyon manat və ya 0,6 faiz çoxdur. Döv-

lət büdcəsinin yerli xərcləri 724,1 milyon manat məbləğində proqnozlaşdırılır ki, bu da 2017-ci ilə müqayisədə 2,9 milyon manat və ya 0,4 faiz çox deməkdir. Dövlət büdcəsi kəsirinin yuxarı həddi 778,7 milyon manat məbləğində nəzərdə tutulur.

2018-ci il icmal büdcəsinin gəlirləri 23 milyard 223,2 milyon manat və ya əvvəlki ilə nisbətən 246 milyon manat (1,1 faiz) çox, xərcləri 26 milyard 674,1 milyon manat və ya əvvəlki ilə nisbətən 3 milyard 895,4 milyon manat (12,7 faiz) az nəzərdə tutulur.

Bir sözlə, 2018-ci il dövlət büdcəsi layihəsində gəlir və xərclərin təhlili göstərir ki, növbəti il üçün əsas maliyyə planı xalqımızın rifahının daha da yaxşılaşmasına və ölkəmizin qüdrətinin yüksəlməsinə, iqtisadi inkişafın davamlılığına xidmət edəcək.

“SƏS” Analitik Qrupu

Azərbaycan, Türkiyə və Avstriya Avropa ilə Çin arasında dəmir yolunu inkişaf etdirəcək

Azərbaycan, Türkiyə və Avstriya Avropa ilə Çin, həmçinin MDB ölkələri arasında rəqabətədavamlı, yüksək tezlikli, intermodal

dəmir yolu şəbəkəsini inkişaf etdirəcək. “Azərbaycan Dəmir Yolları” QSC-nin ictimaiyyətlə əlaqələr şöbəsinə AZƏRTAC-a bildirilib ki, “Azərbaycan Dəmir Yolları” QSC-də “Avstriya Dəmir Yolları” Karqo Səhmdar Cəmiyyəti İdarə Heyətinin üzvü Erik Regterin və Türkiyənin Dəmir Yolunun yükdaşımaçı üzrə baş direktoru Veysi Kurtun rəhbərlik etdikləri nümayəndə heyətləri ilə üçtərəfli görüş keçirilib.

“Azərbaycan Dəmir Yolları” QSC-nin sədri Cavid Qurbanov Azərbaycanın nəqliyyat-logistika imkanları, Beynəlxalq Transxəzər Nəqliyyat Marşrutu, “Şimal-Cənub”, “Cənub-Qərb” nəqliyyat dəhlizləri və xüsusilə də bu yaxınlarda açılış mərasimi olan Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu bağlantısı barədə ətraflı məlumat verib. Bildirib ki, bu dəmir yolu Asiyani Avropa ilə birləşdirəcək.

Sonra qarşılıqlı əməkdaşlığın inkişafına dair müzakirələr aparılıb. Görüşün sonunda “Azərbaycan Dəmir yolları” QSC, Türkiyə Dövlət Dəmir Yolları Daşımaçılıq şirkəti və “Avstriya Dəmir Yolları” Karqo Səhmdar Cəmiyyəti nümayəndələri arasında Anlaşma Memorandumu imzalanıb. Memorandum özündə Avropa ilə Çin, həmçinin MDB ölkələri arasında rəqabətədavamlı, yüksək tezlikli, intermodal dəmir yolu şəbəkəsini inkişaf etdirməyi ehtiva edir.

11 ayda Azərbaycandan 6,8 milyard kubmetr təbii qaz ixrac edilib

Bu ilin 11 ayında Azərbaycandan 6 milyard 894 milyon 305 min kubmetr təbii qaz ixrac olunub. Dövlət Gömrük Komitəsindən verilən məlumata görə, yanvar-noyabr aylarında ixrac olunan təbii qazın dəyəri isə 1 milyard 156 milyon 19 min ABŞ dolları təşkil edib.

Bu il Azərbaycandan 25 milyon tonadək neft ixrac olunub

Cari ilin yanvar-noyabr aylarında Azərbaycandan 24 milyon 723 min 729 ton xam neft ixrac edilib. Hesabat dövründə ixrac edilən xam neftin dəyəri isə 9 milyard 637 milyon 331 min ABŞ dolları olub. Bu barədə Dövlət Gömrük Komitəsindən (DGK) məlumat verilib.

Azərbaycanda kiçik ailə bizneslərinin inkişafına dəstəklə bağlı yeni layihənin başlanmasına dair müqavilə imzalanıb

Dekabrın 13-də Azərbaycanın Şəki-Zaqatala iqtisadi zonasında kiçik ailə bizneslərinin inkişafına lazımi dəstəyin verilməsi ilə bağlı yeni layihənin başlanması məqsədilə 1 sayılı "ASAN xidmət" mərkəzində Avropa İttifaqı (Aİ), BMT-nin İnkişaf Proqramı və "ABAD" publik hüquqi şəxs arasında əməkdaşlıq müqaviləsi imzalanıb.

Sevinc Hüseynova: "İslahatlar əhalinin sosial müdafiəsi-nin daha da gücləndirilməsində vacib rol oynayır"

"Azərbaycanda müxtəlif sahələri əhatə edən islahatlar həyata keçirilir. Bu baxımdan, sosial sahədə reallaşdırılan tədbirlər də çox önəmlidir". Bu fikirləri yap.org.az saytına Milli Məclisin deputatı Sevinc Hüseynova deyib. S.Hüseynova bildirib ki, islahatların yeni mərhələsi cəmiyyətimiz tərəfindən yüksək qarşılınır. Çünki bu islahatlar ölkəmizin davamlı inkişafına xidmət edir.

"Şübhə yoxdur ki, bu islahatlar nəticəsində digər sahələrdə olduğu kimi sosial sahədə də ciddi nəticələr əldə ediləcək. Həyata keçirilən tədbirlər nəticəsində əhalinin sosial rifahı daha da yüksələcək. İslahatlar əhalinin sosial müdafiəsinin daha da gücləndirilməsində vacib rol oynayır" - deyərək, S.Hüseynova qeyd edib.

Azərbaycan "Cənub Qaz Dəhlizi" layihəsi üzrə maliyyə öhdəliklərinin 72 faizini icra edib

Azərbaycan "Cənub Qaz Dəhlizi" layihəsi üzrə maliyyə öhdəliklərinin 72 faizini icra edib. Bu barədə "Cənub Qaz Dəhlizi" Qapalı Səhmdar Cəmiyyətindən (CQD) bildirilib. Qeyd edilib ki, "Cənub Qaz Dəhlizi" layihələrində "Cənub Qaz Dəhlizi" QSC-nin mülkiyyətində olan iştirak paylarının maliyyələşdirilməsinə 2014-2020-ci illər üzrə tələb olunan 11,7 milyard ABŞ dolları həcmində vəsaitdən cari ilin dekabrın 12-dək 8,4 milyard dollarıq hissəsi, yəni 72 faizi investisiya edilib. Xatırladaq ki, "Cənub Qaz Dəhlizi" QSC

Azərbaycan Prezidentinin "Şahdəniz qaz-kondensat yatağının istismarının ikinci mərhələsi və "Cənub Qaz Dəhlizi"nin yaradılmasına dair digər layihələrlə bağlı bezi tədbirlər haqqında" 2014-cü il tarixli 25 fevral Sərəncamı əsasında yaradılmış və səhmlərinin 51 faizi dövlət mülkiyyəti olmaqla İqtisadiyyat Nazirliyinə, 49 faizi isə SOCAR-a məxsus olan qapalı səhmdar cəmiyyətidir.

AZƏRTAC xəbər verir ki, tədbirdə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Vətəndaşlara Xidmət və Sosial İnnovasiyalar üzrə Dövlət Agentliyinin sədri İnam Kərimov, Avropa İttifaqının Azərbaycandakı nümayəndəliyinin rəhbəri Kestutis Yankauskas, BMT-nin Azərbaycandakı rezident əlaqələndiricisi və təşkilatın İnkişaf Proqramının rezident nümayəndəsi Qulam İshaqzai, Aİ nümayəndəliyinin və "ASAN xidmət" rəhbərliyinin təmsilçiləri iştirak ediblər.

İnam Kərimov çıxış edərək deyib ki, BMT-nin İnkişaf Proqramı tərəfindən həyata keçirilən bu layihə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Vətəndaşlara Xidmət və Sosial İnnovasiyalar üzrə Dövlət Agentliyi və onun tabeliyində olan "ABAD" publik hüquqi şəxsi ilə sıx əməkdaşlığı nəzərdə tutur. Bu iş birliyi Balakəndə regional "ABAD Mərkəz"ə geniş dəstək verməklə bölgələrdə yeni imkanların yaradılmasına töhfə verəcək, ölkədə müasir və dayanıqlı ailə biznes modellərinin formalaşmasına və inkişafına xidmət edəcək. 2020-ci ildə başa çatacaq layihə Avropa İttifaqı, BMT-nin İnkişaf Proqramı və "ABAD" publik hüquqi şəxs tərəfindən maliyyələşdirilir.

Agentliyin sədri qeyd edib ki, hazırda "ASAN xidmət" mərkəzlərində müxtəlif xidmətlər vətəndaşlara daha rahat və əlverişli şəkildə təqdim olunur. Bu xidmətlər müxtəlif sahələri əhatə edir. Xidmətlərdən məmuniyyətlik dərəcəsi 97 faizdir. "ASAN xidmət" dövlət orqanlarını və 25-dən çox özəl şirkəti əhatə edir. "ASAN xidmət"də 250-yə yaxın xidmət təklif olunur.

İnam Kərimov "ASAN xidmət" in vətəndaşlara təqdim etdiyi müxtəlif xidmətlər barədə də məlumat verib. "ABAD" barədə danışan sədr bildirib ki, "ABAD" beynəlxalq təşkilatlarla əməkdaşlığın uğurlu nümunəsidir. Qeyri-kommersiya və sosialyönümlü qurum olan "ABAD" publik hüquqi şəxs yarandığı vaxtdan ölkənin 17 regionunda olan 172 ailə, fərdi və kiçik sahibkarlıq subyektinə dəstək göstərir. Bu dəstəklər davam edir və gündən-günə artır.

Bildirilib ki, 2018-ci ildə "ABAD" satış kanallarının genişlənməsinə, "ABAD"çıların və məhsul çeşidinin artırılmasına, həmçinin ixrac fəaliyyətlərinə hazırlığa keçidi

planlaşdırır.

Avropa İttifaqının Azərbaycandakı nümayəndəliyinin rəhbəri Kestutis Yankauskas çıxış edərək deyib ki, Aİ Azərbaycanın regionlarında kiçik ailə bizneslərinin inkişafına lazımi dəstəyin verilməsindən çox məmnundur. Layihə çərçivəsində icmalara əsaslanan ailə bizneslərinin və kənd yerlərində sahibkarlığın inkişafı istiqamətində Azərbaycanın göstərdiyi səylər dəstəklənəcək və təşviq olunacaq, o cümlədən Dayanıqlı İnkişaf Məqsədlərinin icrasına töhfə veriləcək. İrəli sürülən yeni təşəbbüs Şəki-Zaqatala iqtisadi zonasında əhalinin məşğulluq səviyyəsinin artırılması və bu regionda daha çox ailələrin sahibkarlıq fəaliyyətinə cəlb olunmasını stimullaşdıracaq. "Azərbaycanda "ASAN xidmət" mərkəzlərinin necə səmərəli olduğunu müşahidə edirik. Artıq "ASAN xidmət" müasir Azərbaycanın simvoluna çevrilib. "ASAN xidmət" xalqa müxtəlif dövlət xidmətlərini və digər xidmətləri səmərəli şəkildə göstərir. Biz düşünürük ki, hər bir inkişaf etmiş ölkədə belə strukturun olması vacibdir. Biz Aİ ilə "ASAN xidmət" in uzunmüddətli və səmərəli əməkdaşlığına ümid edirik", - deyərək Kestutis Yankauskas qeyd edib. O, həmçinin bildirib: "Biz "ABAD" in təcrübəsinə öyrənməliyəm və Avropa İttifaqının bir sıra layihələrində bu təcrübədən yararlanmalıyıq. "Şərq Tərəfdaşlığı" proqramının iştirakçısı kimi Azərbaycan müxtəlif mexanizmlər vasitəsilə bu istiqamətdə fəaliyyətini uğurla həyata keçirir. Bu proqram dövlətlər arasında müxtəlif sahələrdə üzrə əməkdaşlığa da geniş imkanlar yaradır. Azərbaycan dövlət idarəçiliyinin modernləşməsinə xüsusi diqqət yetirir. Avropa İttifaqının Azərbaycandakı nümayəndəliyi "ASAN xidmət" in fəaliyyətini diqqətlə izləyir. Biz də müxtəlif sahələrdə "ASAN xidmət" ilə əməkdaşlıq edirik".

Qulam İshaqzai bildirib ki, BMT Azərbaycanda reallaşdırılan layihələrə daim dəstək göstərir. "ABAD" in fəaliyyətinə də yaxından dəstək göstərdiyini vurğulayan Q.İshaqzai Masallıda Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin və Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinin BMT-nin İnkişaf Proqramı ilə əməkdaşlığı çərçivəsində SYSLAB Təlim-Tədris və Qadın Resurs mərkəzlərinin açılışını, "ASAN Həyat" kompleksində "ABAD" layihəsinin təqdimatını qeyd edib. Vurğulanıb ki, "ABAD" in bu layihəsinin əsas məqsədi istehlakçıları istehsalçı ilə əlaqələndirməkdir. "ABAD" layihəsi Azərbaycanda sosial innovasiyadır. Əsas məqsəd kiçik və orta sahibkarlığın inkişafına, əhalinin məşğulluq səviyyəsinin artırılmasına, rəqabətqabiliyyətli ailə təsərrüfatlarının formalaşdırılmasına, regional inkişafa dəstək verməkdir.

Qulam İshaqzai inklüziv və dayanıqlı inkişaf üçün xüsusilə kənd və rayon yerlərində sosial-iqtisadi həyatda qadınların rolu və gənclərin fəal iştirakının əhəmiyyətini vurğulayıb: "Biz ümid edirik ki, "ABAD" bu əlaqələrin qurulmasında əsas platforma olacaq" - deyərək o vurğulayıb.

Tədbirin sonunda Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Vətəndaşlara Xidmət və Sosial İnnovasiyalar üzrə Dövlət Agentliyinin sədri İnam Kərimov və BMT-nin Azərbaycandakı rezident əlaqələndiricisi və təşkilatın İnkişaf Proqramının rezident nümayəndəsi Qulam İshaqzai əməkdaşlıq müqaviləsini imzalayıblar.

Azərbaycanda multikultural dəyərlər insan hüquqları kontekstində

Elman İmamverdiyev,
Azərbaycan Respublikasının
Prezidenti yanında Dövlət İdarəçilik
Akademiyasının Rəhbər dövlət idarəçiliyi kadrlarının ixtisasının artırılması institutunun magistr pilləsinin 1-ci kurs tələbəsi

Cəmiyyətin inkişafının məhsulu olan multikulturalizm tərcümədə çoxmədəniyyətli deməkdir. Çoxmədəniyyətli isə etnik, irqi, dini və mədəni müxtəliflikləri özündə əks etdirir. Azərbaycanda tarixən etnik, irqi, dini və mədəni müxtəlifliklər mövcud olmuş və insanlar qarşılıqlı hörmət, dostluq, sülh və mehribançılıq şəraitində yaşamış, dini, milli, irqi ayrı-seçkiliyə yol verilməmiş və bu ənənə indi də davam edir.

İnsan hüquqlarını irəli çəkərək, dünyada sülhə nail olmaq məqsədi əsas müddəalarından olan, 10 dekabr 1948-ci ildə BMT-nin Baş Məclisi tərəfindən qəbul edilmiş Ümumdünya İnsan Hüquqları Bəyannaməsi də "hər bir insan onun malik olduğu irqdən, cinsdən, dildən, dindən, siyasi və digər baxışlardan, milli və sosial mənşəyindən, mülkiyyətindən, doğum və başqa hallardan asılı olmayaraq, təmin olunmuş insan hüquqlarına malik olduğunu" bəyan edir.

Multikulturalizm etnik-mədəni müxtəlifliklərin və onların əsasını təşkil edən dəyərlərin qorunması və inkişafını nəzərdə tutur. Bu isə, insanların hüquq və azadlıqlarının müdafiəsinin tərkib hissəsidir. Mühüm beynəlxalq sənədlərlə yanaşı, insan hüquq və azadlıqlarının təmin edilməsi milli qanunvericiliyimizdə də geniş şəkildə öz əksini tapmışdır. Azərbaycan xalqının Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin 1993-cü ildə hakimiyyətə qayıdışından sonra müstəqil Azərbaycan Respublikasının ilk Konstitusiyası 12 noyabr 1995-ci ildə referendum yolu ilə, ümumxalq müzakirəsinə çıxarılaraq qəbul olunmuşdur. Konstitusiyamızda Azərbaycan Respublikasının bütün vətəndaşları dilindən, dinindən, milli mənsubiyyətindən asılı olmayaraq, əsas insan hüquq və azadlıqlarına malik olduğu göstərilərək, insan və vətəndaş hüquqlarının və azadlıqlarının, Azərbaycan Respublikasının vətəndaşlarına layiqli həyat səviyyəsinin təmin edilməsi dövlətin ali məqsədi kimi bəyan edilmişdir.

İnsan hüquqları və digər sahə-

lərdə qəbul olunmuş dövlət proqramlarında, o cümlədən, ölkə Prezidenti Cənab İlham Əliyevin 28 dekabr 2006-cı il tarixli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş Azərbaycan Respublikasında İnsan Hüquqlarının Müdafiəsi üzrə Milli Fəaliyyət Planı, habelə, 27 dekabr 2011-ci il tarixli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş Azərbaycan Respublikasında insan hüquq və azadlıqlarının müdafiəsinin səmərəliliyini artırmaq sahəsində Milli Fəaliyyət Proqramında dövlət orqanlarının üzərinə düşən mühüm vəzifələr müəyyən edilmiş, proqramın 2.2-ci bəndində etnik azlıqların mədəni irsinin qorunub-saxlanması və inkişaf etdirilməsi sahəsində fəaliyyətin mütləq davamı insan hüquqlarına və multikulturalizmə xidmət edən əhəmiyyətli vəzifə kimi göstərilirdi öz əksini tapmışdır.

Bu sənədlərdə "Əhalinin hüquq düşüncəsinin və hüquq mədəniyyətinin inkişaf etdirilməsi, ayrı-seçkiliyin yolverilməzliyi, sülh və dözümlülük mədəniyyətinin, xalqımızın milli-mənəvi dəyərlərinin təbliği məqsədilə maarifləndirmə tədbirlərinin keçirilməsi" də təsbit olunmuşdur ki, ötən illərə baxdıqda bu sahədə geniş miqyaslı tədbirləri və yanaşmaları görə bilərik.

Qeyd etmək lazımdır ki, Milli Fəaliyyət Planının və Milli Fəaliyyət Proqramının həyata keçirilməsinin əlaqələndirilməsi üzrə İşçi Qrupunun fəaliyyətinə rəhbərlik Azərbaycan Respublikasının İnsan Hüquqları üzrə Müvəkkil Elmira xanım Süleymanovaya tövsiyə olunmuşdur. Adıçəkilən sənədlərin icrası və təbliği məqsədilə Müvəkkil tərəfindən ölkənin hər bir şəhər və rayonunda milli-etnik azlıqların, müxtəlif dini konfessiyaların nümayəndələrinin də kütləvi iştirakı ilə ictimai dinləmələrin keçirilməsi insan hüquqlarının təşviqinə və multikultural mühitin möhkəmlənməsinə xidmət etmişdir.

"Azərbaycan Respublikasının İnsan Hüquqları üzrə Müvəkkil (Ombudsman) haqqında" Konstitusiyaya Qanununa əsasən, Müvəkkil Azərbaycan Respublikası vətəndaşlarının, əcnəbilərin və vətəndaşlığı olmayan şəxslərin hüquqlarının pozulmasına dair şikayətlərinə baxır və irqindən, dilindən və dinindən asılı olmayaraq, ölkədə hər bir insanın hüquqlarını müdafiə edir.

Ulu Öndər Heydər Əliyevin əsasını qoyduğu multikulturalizm ideyalarını layiqincə davam etdirən, beynəlxalq münasibətlərdə, dövlətlərə, millətlərə və mədəniyyətlərə münasibətlərdə multikulturalizmin əhəmiyyətini yüksək qiymətləndirən Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə həyata keçirilən siyasət nəticəsində, ölkəmizdə milli-mədəni müxtəliflik və etnik-dini dözümlülük mühiti təmin olunmuş, çoxmillətli və çoxkonfessiyalı ölkəmiz dünyada miqyasında mədəniyyətlərə

dialogun məkanına çevrilmişdir. Nəticədə, respublikamızda başqa dövlətlərə nümunə olacaq təcrübə toplanmış və ölkəmiz dünyaya multikulturalizmin Azərbaycan modelini təqdim etmişdir.

Dövlət başçısının müvafiq sərəncamları ilə əsas məqsədi əhalinin maarifləndirilməsi, milli-mənəvi və dini dəyərləri təbliği etmək, dövlətin daxili və xarici siyasətinin mahiyyətini ictimaiyyətə çatdırmaq olan Azərbaycan Respublikası Prezidenti yanında Bilik Fondunun, tolerantlığın, mədəni və dini müxtəlifliyin qorunmasına xidmət edən Bakı Beynəlxalq Multikulturalizm Mərkəzinin yaradılması Azərbaycanı dünyada multikulturalizm mərkəzi kimi tanımaq məqsədinin davamı olmuşdur. Hazırda Bakı Beynəlxalq Multikulturalizm Mərkəzinin "Azərbaycan Multikulturalizmi" fənninin xarici və ölkə universitetlərində tədrisi layihəsi çərçivəsində respublikamızın 40, dünyanın 17 universitetində "Azərbaycan Multikulturalizmi" fənni tədris olunur.

Ölkəmiz Dünya dini liderlərinin zirvə görüşünə, İslam Konfransı Təşkilatına üzv olan ölkələrin mədəniyyət nazirlərinin görüşünə, Beynəlxalq Humanitar Forumlara, Mədəniyyətlərə Dialoq Forumuna və bir çox beynəlxalq tədbirlərə ev sahibliyi etmişdir. "Eurovision 2012" musiqi müsabiqəsini və "Baku 2015" ilk Avropa Oyunlarını yüksək təşkilatçılıqla və uğurla həyata keçirmişdir. Yüksək qonaqpərvərliklə qarşılanan dünyanın bir çox ölkələrindən gəlmiş dövlət başçıları, dövlət və hökumət nümayəndələri, jurnalistlər, diplomatlar və tanınmış ziyalılar qədim tarixə və mədəniyyətə malik olan, multikultural məkana çevrilən diyarımızda müxtəlif dinə və mədəniyyətə malik olan xalqların dinc və mehriban yaşadıqlarının əyani şahidi olmuşlar.

Tarixi İpək Yolunda yerləşən ölkəmiz müxtəlif sivilizasiyaların qovuşduğu məkan olaraq, əsrlər boyu milli-mədəni rəngarənglik mühitinin formalaşdığı, ayrı-ayrı millətlərin və konfessiyaların nümayəndələrinin sülh, əmin-amanlıq, qarşılıqlı anlaşma və dialoq şəraitində yaşadığı diyar kimi tanınmış Azərbaycanda multikulturalizm ənənələrinin qorunub-saxlanması, daha da inkişaf et-

dirilməsi və geniş təbliği olunması məqsədi ilə Prezident İlham Əliyevin müvafiq Sərəncamı ilə 2016-cı il Azərbaycanda "Multikulturalizm ili" elan edilmişdir.

Bakıda Avropa Şurasına üzv Dövlətlərin Mədəniyyət Nazirlərinin 2008-ci ilin dekabr ayında "Mədəniyyətlərə dialoq Avropa və onun qonşu regionlarında davamlı inkişafın və sülhün əsasıdır" mövzusunda konfransında İslam və Qərb sivilizasiyaları, eləcə də, xalqlar və mədəniyyətlər arasında dialoq və əməkdaşlığın inkişafı məqsədilə Azərbaycan Respublikası Prezidenti tərəfindən "Bakı Prosesi" təşəbbüsü irəli sürülmüş və konfransda "Mədəniyyətlərə dialoq təşviq etmək naminə Bakı bəyannaməsi" qəbul edilmişdir. Təşəbbüsün məqsədləri istiqamətində həyata keçirilən layihələr və beynəlxalq tədbirlər nəticəsində, "Bakı Prosesi" artıq regional təşəbbüsdən qlobal çağırışa çevrilmişdir.

Həmçinin, ölkə Prezidentinin BMT Baş katibinin 2017-ci ilin sentyabr ayında BMT Baş Assambleyasının 72-ci sessiyasındakı "Dünyanın rifahı naminə sülh mədəniyyətinin, dinlərarası və mədəniyyətlərə dialoqun, qarşılıqlı anlaşmanın və əməkdaşlığın təşviqi" adlı məruzəsində müvəffəqiyyətlə reallaşdırılan "Bakı Prosesi"ndən danışması Azərbaycanın mədəniyyətlərə dialoq verdiyi töhfələri bir daha önə çıxarmışdır. Xüsusilə, qeyd etmək lazımdır ki, dövlət başçısının 17 noyabr 2017-ci il tarixli "Bakı Prosesi"nin 10-cu il dönmünün qeyd edilməsi haqqında Sərəncamı dövlətimiz tərəfindən mədəniyyətlər arasında dialoqun və əməkdaşlığın möhkəmlənməsinə verilən dəstəyin göstəricisidir.

Son dövrlərdə iqtisadi, siyasi, beynəlxalq tədbirlərin, humanitar forumların, mötəbər beynəlxalq yarış və müsabiqələrin ölməzində keçirilməsi, burada müxtəlif dinə, mədəniyyətə malik insanların ünsiyyət, ideya və bilik mübadiləsi etməsi, sivil dialoqların qurması Azərbaycanda nüməvə multikultural mühitin formalaşmasından xəbər verir. Ölkəmizdə multikultural mühitin möhkəmlənməsində, sivilizasiyalararası dialoq mühitinin qurulmasında Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın rəhbərlik etdiyi

Heydər Əliyev Fondunun müstəsna xidmətləri olmuşdur. Heydər Əliyev Fondu dinlər və mədəniyyətlərə dialoqa töhfə verən bir çox yerli və beynəlxalq layihələr həyata keçirmiş və multikulturalizmin inkişafında böyük rol oynamışdır.

Azərbaycanda davamlı iqtisadi inkişaf əsasında iqtisadiyyatın rəqabət qabiliyyətliliyini və sosial rifahın daha da artırılmasını təmin etmək məqsədilə ölkə Prezidentinin 6 dekabr 2016-cı il tarixli Fərmanı ilə Azərbaycan Respublikasının Milli İqtisadiyyat Perspektivi üzrə Strateji Yol Xəritəsinin təsdiq edilməsi, ölkədə aparılan abadlıq-quruculuq işləri, o cümlədən, milli azlıqların sıx məskunlaşdıqları ərazilərdə turizm və istirahət mərkəzlərinin, yeni məktəb, bağça binalarının, xəstəxanaların və bir çox sosial obyektlərin tikilməsi insanlara bərabər imkanların yaradılmasına və onların sosial-iqtisadi rifahının yaxşılaşdırılmasına xidmət edir.

Sosial məfhum olan multikulturalizm cəmiyyətin inkişafı üçün şərait yaradır, etnik münaqişələrin qarşısını alır və müxtəlif xalqlar arasında əlaqələri möhkəmləndirir. Multikulturalizm, həmçinin, siyasətə, mədəniyyətə və iqtisadiyyata böyük təsir göstərir, onlarla qarşılıqlı münasibətdə olur. Məlumdur ki, bir müddət əvvəl Azərbaycanda, regionun həyatında mühüm bir hadisə olan Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu xəttinin açılışı reallaşmışdır. Beynəlxalq əhəmiyyətli Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu layihəsi regionda ticarət əlaqələrinin artması, iqtisadi münasibətlərin inkişafı ilə yanaşı, sülhə, həmrəyliyə və mədəniyyətlərə dialoqun daha da möhkəmlənməsinə doğru atılan tarixi addımdır.

Multikulturalizm siyasəti ölkənin demokratik inkişafının mühüm tərkib hissəsidir. Ölkəmizdə insan hüquqlarının, multikultural dəyərlərin qorunması insan hüquqları və azadlıqları çərçivəsində həyata keçirilir. Ulu Öndərin rəhbərliyi ilə Azərbaycan xalqının multikultural ənənələrinin qorunması sahəsində həyata keçirilən siyasi istiqamət hazırda da uğurla davam etdirilir.

Dövlət qurumları, QHT və KİV-ləri, icmaları, milli azlıqları, qaçqın və məcburi köçkünləri əhatə edən və geniş miqyasda müxtəlif regionlarda həyata keçirilən işlər dövlət siyasəti olaraq bu sahədə mədəniyyəti və tolerant respublikamızın mövqeyini təcəssüm etdirir.

İnsanların mədəni inkişafında, dövlətlərə və mədəniyyətlərə əlaqələrin möhkəmlənməsində mühüm rol oynayan multikultural dəyərlərin gücləndirilməsi məqsədilə həyata keçirilmiş tədbirlər, qazanılmış yeni təcrübələr və nailiyyətlər ölkəmiz üçün böyük əhəmiyyət kəsb edir. Davamlı inkişaf yolunda olan ölkəmizdə insanlar dilindən, dinindən, milli mənsubiyyətindən asılı olmayaraq, qarşılıqlı anlayış və hörmət, sülh şəraitində yaşayacaq və Azərbaycan daima dünya multikulturalizm mühitinə öz yeni töhfələrini verəcəkdir.

14 dekabr 2017-ci il

“Heydər Əliyev və müasir Azərbaycan”

Bu mövzuda YAP Xocavənd rayon təşkilatının və rayon icra hakimiyyətinin birgə təşkilatçılığı ilə tədbir keçirilib

mi və müdrik siyasətçi, Ümummilli Lider Heydər Əliyevin ömür yolundan, Azərbaycan xalqı və dövlətçiliyi tarixindəki müstəsna xidmətlərindən danışdı: “Ulu Öndər Heydər Əliyev tarixin Azərbaycan xalqına bəxş etdiyi nadir şəxsiyyət, əsl lider və sərkərdə olmaqla yanaşı, həm də bütün dünyada sayılıb-seçilən bacarıqlı dövlət xadimi və dahi siyasətçi idi”. Tədbirdə çıxış edən rayon icra hakimiyyətinin İctimai-siyasi və humanitar məsələlər şöbəsinin baş məsləhətçisi Məmləkət İbrahimova və YAP Xocavənd rayon təşkilatının gənclər birliyinin sədri Vüsal Hüseynov fenomenal şəxsiyyət Heydər Əliyevin ölkəmizin müstəqilliyinin qorunub-saxlanılmasındakı yorulmaz fəaliyyətindən, dövlət quruculuğu prosesinin müxtəlif sahələrində həyata keçirdiyi islahatlardan söz açmış, Ümummilli Liderin xilaskarlıq missiyasından, elmin və təhsilin inkişafına göstərdiyi diqqət və qayğıdan danışmışlar.

Z.BAYRAMOVA

YAP Xocavənd rayon qadınlar şurası, YAP Xocavənd rayon gənclər birliyi və rayon icra hakimiyyətinin birgə təşkilatçılığı ilə Azərbaycan xalqının Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin Anım Günü ilə bağlı “Heydər Əliyev və müasir Azər-

baycan” mövzusunda dəyirmi masa keçirilib. Tədbirdə gənclər, YAP Xocavənd rayon təşkilatının üzvləri və rayon ziyalıları iştirak etmişlər. Dəyirmi masada Xocavənd rayon icra hakimiyyəti başçısının müavini, YAP qadınlar şurasının sədri Əfsanə Quliyeva çıxış edərək görkəmli dövlət xadi-

Zərdabda ağacəkmə aksiyası keçirilib

YAP Zərdab rayon təşkilatı Yeni Azərbaycan Partiyasının yaradılmasının 25 illik yubileyi ilə əlaqədar “Hərəyə bir ağac əkək” kampaniyası çərçivəsində ağacəkmə aksiyası keçirib. Dekabrın 13-də keçirilən ağacəkmə aksiyasında YAP Zərdab rayon təşkilatının fəalları, ərazi ilk partiya təşkilatlarının sədrləri, həmçinin, gənclər birliyinin və qadınlar şurasının üzvləri iştirak ediblər. “Hərəyə bir ağac əkək” kampaniyası çərçivəsində keçirilən aksiyada Zərdab Regional Meşəsalma Müəssisəsinin Dövlət Meşə Fondu torpağında 2000-dən çox ağac əkilib. Yeni Azərbaycan Partiyasının Zərdab rayon təşkilatı ağacəkmə kampaniyası dövründə, tədbirlər planına müvafiq olaraq, mərhələli şəkildə partiya üzvlərinin sayına uyğun ağac əkəməyi planlaşdırır.

NƏZAKƏT

“Hərəyə bir ağac əkək”

YAP İmişli rayon təşkilatı növbəti ağacəkmə aksiyası keçirib

Yeni Azərbaycanın Partiyasının yaradılmasının 25 illik yubileyi ilə əlaqədar YAP İmişli rayon təşkilatının təşkilatçılığı ilə “Hərəyə bir ağac əkək” kampaniyası çərçivəsində ağacəkmə aksiyası keçirilib. Aksiyada YAP İmişli rayon təşkilatının fəalları, eləcə də, ictimaiyyət nümayəndələri və İmişli rayon icra hakimiyyətinin başçısı Vilyam Hacıyev də yaxından iştirak edərək, bir neçə şam ağacı əkmişdir.

Şəhərin Olimpiya İdman Kompleksinin ətrafında və digər küçələrində yenidənqurma və abadlıq işləri həyata keçirilib. Abadlıq işləri sırasında yaşıllaşdırma işləri aparılıb. Xüsusilə, gənclərin yüksək fəallıqla qoşulduğu bu aksiyada 2000 ədəd müxtəlif növ ağac əkilib.

RÖVŞƏN

Masallıda Yeni Azərbaycan Partiyasının yaradılmasının 25 illik yubileyi münasibəti ilə ağacəkmə aksiyası davam edir

Ekoloji siyasət Ümummilli Liderimiz Heydər Əliyevin çoxcəhətli fəaliyyətinin mühüm tərkib hissəsidir. Ulu Öndər Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə qəbul edilmiş ekoloji qərarlar, qanunlar və sərəncamlar ölkəmizin təbiətinin sağlamlığına yönəlmişdir. Bu iş ardıcıl, müntəzəm və sistem halında görüldüyü üçün böyük səmərə vermişdir. Ulu Öndər Heydər Əliyevin zəngin maddi sərvətlərimizə-yaşılığa və təbiətə münasibəti Onun azərbaycançılıq ideyasının tərkib hissəsi idi. Ümummilli Lider Heydər Əliyevin ölkəmizə rəhbərliyinin bütün dövrlərində ətraf mühitin mühafizəsinə və ekoloji durumun yaxşılaşdırılmasına xüsusi önəm verilib. Hazırda ölkə ərazisində ətraf mühitin sağlamlaşdırılması ilə bağlı ekoloji tədbirlərin həyata keçirilməsi diqqət mərkəzində saxlanılır. Möhtərəm Prezidentimiz İlham Əliyevin Azərbaycanda ekoloji vəziyyətin yaxşılaşdırılmasına dair imzaladığı sərəncamlar bu sahədə mühüm nailiyyətlər əldə etmək üçün hər-tərəfli şərait yaradıb. Aksiyanın keçirilməsində məqsəd ağac əkəklə ekoloji tarazlığın bərpasına, ətraf mühitin qorunmasına kömək etmək, atmosferi oksigenlə zənginləşdirmək və ictimaiyyətin diqqətini yaşıllıqların qorunmasına yönəltməkdir.

Dünən Yeni Azərbaycan Partiyasının yaradılmasının 25 illik yubileyi ilə bağlı YAP Masallı rayon təşkilatı və Meşə Bərpası və Mühafizəsi İdarəsinin birgə təşkilatçılığı ilə “Hərəyə bir ağac əkək” kampaniyası çərçivəsində ağacəkmə aksiyası keçirilib. Rayonun Güllütəpə kəndinin dağ massivində partiya fəalları və gənclərin iştirakı ilə 2000 (iki min) qoz tinglərinin əkini həyata keçirilib və bu aksiyası mərhələli şəkildə martın sonunadək davam etdiriləcək.

ZÜMRÜD

Azərbaycan Parisdə SIGMA nazirlər konfransında təmsil olunacaq

Dekabrın 14-də Parisdə Avropa İttifaqı, İqtisadi Əməkdaşlıq və İnkişaf Təşkilatı (OCED) və SIGMA-nın birgə təşkilatçılığı ilə “Vətəndaşlar və biznes üçün daha yaxşı dövlət idarəçiliyi” adlı nazirlər konfransı keçiriləcək.

İqtisadi islahatların Təhlili və Kommunikasiya Mərkəzinin icraçı direktoru Vüsal Qasımlı ölkəmizi konfransda təmsil edəcək. Konfransın plenar iclaslarında çətin vaxtlarda dövlət administrasiyasının vətəndaşlar üçün transformasiya edilməsi, dövlət idarəçiliyinin uzunmüddətli iqtisadi inkişafa təsiri ilə bağlı müzakirələr aparılacaq. Səmərəli dövlət idarəçiliyi vasitəsilə struktur iqtisadi islahatlara dəstək, daha yaxşı dövlət xidmətləri vasitəsilə rəqabətlik və işgüzar mühitin yaradılması, qanunun aliliyinin praktikada tətbiqinə töhfə vermək üçün dövlət idarəçiliyində şəffaf, proqnozlaşdırıla bilən və hesabətli yanaşmanın hazırlanmasına dair “dəyirmi masa”lar təşkil olunacaq. Konfrans iştirakçıları vətəndaşların idarəçilik islahatlarına cəlb edilməsi, eləcə də qanunun vətəndaşlar və biznes üçün vacib olma səbəbləri ilə bağlı sərbəst müzakirələr aparacaqlar.

İqtisadi islahatların Təhlili və Kommunikasiya Mərkəzinin icraçı direktoru Vüsal Qasımlı göstərilən mövzularla bağlı fikrini bildirəcək, ölkəmizdə bu sahədə aparılan layihələrdən söz açacaq.

Avropa İnsan Haqları Məhkəməsinin Ermənistanla qarşı qərarı müsbət addımdır

Avropa İnsan Haqları Məhkəməsinin Böyük Palatası “Çıraqov və başqaları Ermənistanla qarşı” işi üzə yeni qərar çıxarıb. Qərara əsasən Ermənistan hökuməti vurduğu maddi və mənəvi ziyan qarşılığında 6 şikayətcinin hər birinə 5 min avro və ümumi xərclər üçün 28 642 funt-sterlinq ödəniş etməlidir. Ermənistan hökumətinə bu təzminatın ödənilməsi üçün 3 ay vaxt verilib. Laçın rayonu sakinləri olan bu şəxslər Ermənistanın işğalçılıq siyasətinin nəticəsində 1992-ci il mayın 17-də zorla evlərindən qovulub, onların mülkiyyətini ermənilər ələ keçiriblər. Həmin şəxslər Avropa Məhkəməsi qarşısında qaldırdıqları iddia ərizələrində bildiriblər ki, Laçına qayıda bilmədiklərinə görə, öz mülkiyyətlərindən istifadə edə bilmirlər. Ermənistan hakimiyyəti isə buna rəğmən onların məruz qaldığı zərərin müqabilində təzminat ödəməyib. İddia ərizəsi Avropa İnsan Haqları Konvensiyasının 1-ci Protokolunun 1-ci maddəsi (mülkiyyətin toxunulmazlığı), Konvensiyanın 8-ci (şəxsi həyatın toxunulmazlığı), 13-cü (ədalətli mühakimə hüququ) maddələrinə əsaslanır. İddiaçılar, həmçinin, milli ayrı-seçkiliyə (14-cü maddə) məruz qaldıqlarını da qeyd edərək, bildiriblər ki, əgər onlar erməni, yaxud xristian olsaydılar, onları evlərini tərk etməyə məcbur etməzdilər.

Belə bir kiçik məbləğdə təzminat ödənilməsi qərarı yenə də ikili standartların tətbiqindən xəbər verir

Avropa İnsan Haqları Məhkəməsinin Ermənistanla qarşı təzminat ödəməsi barədə qərarı, əlbəttə, müsbət addımdır. Beynəlxalq hüquq normalarına əsasən, bu, gözləniləndir və bir sözlə, beynəlxalq hüququn tələblərinə müvafiq qərardir. Əgər hüquq normaları varsa, yaxud insanlar belə bir hüquqa malikdirlərsə, deməli, bu hüquqlar təmin olunmalıdır. Lakin bu qədr pozuntu qarşısında Avropa Məhkəməsinin hər bir şikayətçiye 5 min avro həm maddi, həm də mənəvi ziyan görə kompensasiya müəyyən etməsi gülüncdür. Digər qərarlarla müqayisə etdikdə, məlum olur ki, belə bir kiçik məbləğdə təzminatın ödənilməsi barədə qərar absurddur. Yəni kiminsə bir gün həbsdə qalmasına görə, 10 min avro təyin edilməsi qarşılığında, bu qərar anlaşılan deyil. Qərarı Avropa İnsan Haqları Məhkəmə-

sinin Böyük Palatası qəbul edib və bu qərardan şikayət verilə bilməz. Amma şikayət edilməyə belə, hamıya bəllidir ki, yenə də ikili standartlar özünü büruzə verir və bu, kimsə tərəfindən inkar edilməzdir. Bir sözlə, bu qərar da özü-özlüyündə Avropa Məhkəməsi tərəfindən ikili standartların tətbiq edilməsindən xəbər verir.

Təyin olunmuş təzminat, nəinki işğalçılıq siyasətinə qarşılıq ola bilməz, hətta Dağlıq Qarabağın ərazisində yerləşən istənilən rayonu və kəndin bir guşəsinə belə dəyməz. Əvvəla, bu vəsaitlə mülk təmin etmək, ev inşa etmək mümkünsüzdür. Yəni bu məbləğ az qala bir otağın inşası da yox, yalnız orta səviyyədə təmiri üçün kifayət edə bilər. Bəs infrastruktur, kommunal məsələlər, təchizatlar nəzərə alınmır? Görəsən, Avropa vətəndaşları belə minimumlarla razılaşdırıla bilərlərmi? Yaxud Avropada məskunlaşanlar üçün bu məbləğ təyin edilərmə? Əlbəttə ki, Avropa institutları öz sakinlərinə belə bir vəsaiti heç rəva bilməz.

İş burasındadır ki, məsələ heç də yalnız maddiyyatdan ibarət de-

yil. Ev-eşiklərini, yurd-yuvalarını itirmiş insanlar təkcə maddi ziyan məruz qalmayıblar axı. İtkilər yalnız maddi vəsaitlərlə və əmlakla bitmir. Tutaq ki, 5 min - 10 min avro məbləğində vəsaitlə hansısa mülkün inşa edilməsi, yol, enerji təminatı kimi bir çox infrastruktur və kommunal məsələlərin həll edilməsi mümkündür.

İşğalçılar sanksiyalar zamanı yalnız özləri cavabdeh olduqlarının və meydana tək qaldıqlarının fərqindədirlər

Digər tərəfdən, bildiyimiz kimi, Ermənistan bu işin AİHM-in müvəqqəti yurisdiksiyasından kənar olduğuna dair etirazını bildirib, lakin bu etiraz rədd edilib. Təbii ki, Ermənistan tərəfi, yaxşı başa düşür ki, maddi və mənəvi ziyan vurduğu insanların sayı 5-6 nəfər deyil, yüz minlərlə və əgər hər kəs bu ziyanın ödənilməsi tələbi ilə müraciət edərsə, Avropa İnsan Haqları

Məhkəməsi də bu iddiaları təmin edərək, hər birinə qarşı təzminat tələbi ilə çıxış edərsə, işğalçı dövlət bunun arxasında dura bilməz. Daha doğrusu, bu məsələyə heç maddi qarşılıq belə verə bilməz. Buna heç Ermənistanın dövlət büdcəsi də kifayət etməz, aldığı yardımlar da. Artıq böyük dövlətlərin oyununa düşdüyünü, Dağlıq Qarabağın tələyə qoyulmuş tikə olduğunu anlamaqda olan Sarkisyan rejimi yaxşı başa düşür ki, işğal, zəbt etmək siyasəti ölkəsinin bundan sonra mövcud olacağını belə şübhə altına alır. Heç bir global layihələrdə iştirak etməyən, iqtisadiyyatı yox dərəcəsində olan, aclıq, səfalet içində yaşayan əhalisi olan, perspektivi olmayan, gələcəyə heç bir nikbin ümidləri olmayan, daim asılı vəziyyətdə olan ölkə, sözsüz ki, məhvə məhkumdur. Onsuz da, nə Qarabağ Ermənistanın olacaq, nə də işğal etdikləri əraziyə xüsusi status verə biləcəklər. Rəsmi Yerevan, onu da gözəl başa düşür ki, əməllərinin girovu yalnız özü olacaq və onları simikləşdirən dövlətlərin və güclərin heç biri bu işdə məsul deyil. Bu səbəbdən, işğalçılar meydana tək qal-

dıqlarının fərqindədirlər və artıq təzminat tələbi, sanksiyalar zamanı yalnız özləri cavabdeh olduqlarını dərk etmək məcburiyyətindədirlər.

Doğrudur, “Çıraqov və başqaları Ermənistanla qarşı” işi ilə bağlı Avropa İnsan Haqları Məhkəməsinin Böyük Palatasının müəyyən etdiyi maddi və mənəvi təzminat çox azdır, amma hər bir halda, işğalçı dövlətə qarşı sanksiya tətbiq olunması, bir sözlə, cəzalandırılması, birmənalı olaraq, Dağlıq Qarabağ məsələsi istiqamətində Azərbaycanın uğurlu fəaliyyətinin və düzgün aparılmış siyasətinin müsbət məntiqi nəticəsidir. Ələlxüsus, bu, həm də, ona görə Azərbaycan üçün dəyərlidir ki, əgər beynəlxalq institutlar, dünya dövlətləri işğalçı dövlətə qarşı təzminat tələbi ilə çıxış edərsə, və sanksiyalar tətbiqi barədə qərar qəbul edərsə, deməli, bu beynəlxalq qurumlar və dövlətlər Dağlıq Qarabağ məsələsində Azərbaycanın haqlı olduğunu, istər təzminat, istərsə də digər sanksiyalar olsun, öz qərarları ilə təsdiq edir və Ermənistan günahkar kimi dəyərləndirilir.

İnam HACIYEV

Bakı Ali Neft Məktəbi Heriot-Vatt Universiteti ilə əməkdaşlığı genişləndirir

Bakı Ali Neft Məktəbinin (BANM) rektoru Elmar Qasımov Böyük Britaniyanın Edinburq şəhərində yerləşən Heriot-Vatt Universitetində (HVVU) olub. BANM-dən AZƏRTAC-a bildirilib ki, səfərin əsas məqsədi iki ali məktəb arasında münasibətlərin gücləndirilməsi, proqram təminatı və cari məsələlərin həlli, eyni zamanda, gələcək əməkdaşlığın istiqamətlərinin müzakirəsi olub.

BANM-də akademik proqram idarəetməsinə təkmilləşdirmək məqsədilə rektor Elmar Qasımov HVVU-nun Mühəndis və Fiziki Elmlər Məktəbinin rəhbəri Stefan MakLaflinlə görüşüb. Görüşdə tərəflər BANM-də təhsil alan tələbələrin proqram təminatının daha da yaxşılaşdırılması, eyni zamanda, növbəti “Məzun günü”nün təşkilatı məsələləri barədə razılığa gəliblər. Sonra Elmar Qasımov HVVU-nun rektoru, professor Riçard Uilyamsla görüşərək strateji əməkdaşlıq haqqında danışıqlar aparıb. Tərəflər təhsilin yeni istiqamətləri, BANM-də birgə doktorantura pilləsinin təşkili və magistr pilləsində tədrisin genişləndirilməsi istiqamətində razılıq əldə ediblər. Xatırladaq ki, BANM Heriot-Vatt Universiteti ilə mütəxəssis hazırlığında əməkdaşlıq edir. Böyük Britaniyanın bu nüfuzlu universiteti 2012-ci ildən BANM-in rəsmi tərəfdaşdır.

Xarici işlər nazirləri prezidentlərin görüşünə hazırlıq görür...

Azər Badamov: “Azərbaycan hərbi gücünü işə salıb, düşməni əzməyə başlayanda, dünya birliyi aktivləşir”

- Azər müəllim, nəyə görə dünya birliyi Krım, Abxaziya və Osetiya məsələsində göstərdiyi prinsipliliyi Dağlıq Qarabağla bağlı mövqeyində göstərmir?

- Dünya birliyinin belə yanaşmasının kökündə dayanan iki məsələni qeyd edə bilərəm. Birincisi odur ki, bu problemin kökündə dünya güclərinin Rusiyaya münasibəti dayanır. Dünyada baş verən prosesləri diqqətlə izlədikdə, görürük ki, hansı regionda müharibə varsa, orada ABŞ və Rusiyanın maraqları toqquşur. Bir tərəfdə Rusiya vuruşur, digər tərəfində isə ABŞ dayanır. ABŞ istəyir ki, Rusiya iqtisadiyyatı çöksün, güc mərkəzi kimi onu narahat etməsin. Ona görə də, əsasən, bütün müharibələr sanki Rusiya ilə ABŞ arasında gedir. Qeyd etdiyiniz Krım, Abxaziya və Osetiya münaqişəsində də Rusiyanın birbaşa maraqları var və dünya ölkələri də, ABŞ güclü dövlət olduğuna görə, onun mövqeyini müdafiə edir, Rusiyadan həmin ərazilərin işğaldan azad edilməsi tələbi ilə sanksiyalar tətbiq edir və Rusiyanın iqtisadiyyatını çökdürməyə çalışırlar. İkincisi isə, dünyadakı ikili standartlardır. Dünyada əsas söz sahibi olan ölkələr, əsasən, xristian mənşəlidir. Ona görə də, ədalət bizim tərəfimizdə olsa da, açıq şəkildə bizi dəstəkləsələr də, sözün həqiqi mənasında, ermənilərə dayaq dururlar. Günahkara qarşı heç bir beynəlxalq təsir vasitələrindən istifadə etmirlər. Azərbaycan hərbi gücünü işə salıb, düşməni əzməyə başlayanda isə, dünya birliyi aktivləşir və ATƏT-in Minsk Qrupu ortaya atılır, münaqişənin yeni təkliflərlə sülh yolu ilə nizamlanacağına vədlər verilir. Nəticədə isə, ara sakitləşəndən sonra qeybə çəkilirlər, səslərini də çıxarmırlar. Beləliklə, Ermənistan Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi illərdir ki, həll olunmamış qalır.

Müsaibimiz millət vəkili Azər Badamovdur

- Brüsseldə xarici işlər nazirlərinin görüşü keçirildi. Həmsədrlərin iddiasına görə, növbəti bir görüş də planlaşdırılır. Sizcə, intensiv xarakter daşıyan bu görüşlərin münaqişənin həllinə hər hansı bir köməyi ola bilərmi?

- Görüşlərin keçirilməsi, hardasa, tərəflərin münaqişənin, danışıqlar yolu ilə həll edilməsində maraqlı olduqlarına bir işarədir. Xarici işlər nazirləri prezidentlərin görüşünə hazırlıq görür və müəyyən məsələlərin detallarını razılaşdırırlar. Intensiv görüşlər, onu deməyə imkan verir ki, münaqişənin həllinin tərtibatında hər hansı yenilik ola bilər. Əsaslı yenilik olarsa, təbii ki, prezidentlərin görüşündən sonra belli olacaqdır.

- ATƏT-in amerikalı həmsədri bəyan edib ki, növbəti ilin ilk ayında Azərbaycan və Ermənistan prezidentlərinin görüşü keçirilə bilər. Bu gö-

rüşdən gözləntilər varmı?

- Çox istərdim ki, problemimiz prezidentlərin görüşləri ilə yoluna qoyulsun. Amma heç düşünmürəm ki, uzun illər öz həllini tapmayan Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi görüşlərlə həll olunsun və müsbət nəticə versin. Ona görə müsbət nəticə gözləmirəm ki, Ermənistan prezidenti torpaqlarımızı işğal edən, əli qana batmış və törətdiyi vəhşilikləri ilə fəxr edən Sarkisyanı. Əgər Sarkisyanı beynəlxalq səviyyədə təzyiq olunmasa, onun hər hansı razılığa imza atacağını düşünmürəm. Hesab edirəm ki, əvvəlki görüşlərdə olduğu kimi, o, yenə də qeyri-konstruktiv mövqe sərgiləyəcəkdir.

- Bu il Rusiya prezidenti Vladimir Putinlə Türkiyə prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan arasında artıq 7-ci dəfə görüş keçirildi. Sizcə, Rusiya-Türkiyə yaxınlaşmasının Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həllinə hansısa bir yardımı ola bilərmi?

- Rusiya ilə Türkiyənin münasibətlərinin möhkəmlənməsi və dövlət başçılarının intensiv görüşmələrinin Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həllinə təsiri ola bilər. Türkiyənin prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan Rusiya prezidenti Vladimir Putinlə hər dəfə görüşəndə, Dağlıq Qarabağ münaqişəsini Türkiyənin problemi kimi təqdim edir. Türkiyə özünəməxsus gücə və mövqeyə malik və sözünü deyən böyük ölkədir. Rusiya dünyada mövqələrini möhkəmlətmək üçün mütləq Türkiyə ilə sıx əməkdaşlıq etməlidir. Düşünürəm ki, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi danışıqlar yolu ilə, ancaq Ərdoğan və Putinin razılığı ilə həll oluna bilər. Çünki Ermənistanın əsas rıçaqları Putinin əlindədir və istənilən zaman Sarkisyanı göstəriş verə bilər.

GÜLYANƏ

Öz suallarına cavab verənlər

Hazırda müxalifətin azsaylı tərəfdarları, artıq uzun müddətdir ki, bir sual üzərində “baş sındırırlar” - görəsən, müxalifət liderləri hər seçki və sair siyasi proseslərdə niyə uğursuzluğa düşəp olurlar. Niyə AXCP, Müsavat, KXCP, AMİP, “VIP”, “Ümid”, ADP, AzDP, AXP, eləcə də, başqa “mənam-mənam” deyən partiya liderləri, o cümlədən, “Milli Şura”, “REAL”, “ADR” kimi qurum rəsmiləri uzaqbaşı ya nəzarətlərində olan medialardan, ya da sosial şəbəkələrdən çıxıb bilmirlər, çıxanda da, nəticədə, aciz duruma düşürlər? Ümumiyyətlə, müxalifətin 2017-ci ildə məğlubiyyətli şəkildə başa çatdırmasının köklü səbəbi nədədir? Əslində, bu kimi sual artıq bir neçə ildir ki, verilməkdədir. Maraqlısı da budur ki, “liderlər”, demək olar ki, bənzər çıxışları ilə yadda qalırlar. Ya hakimiyyət “günahkar” olur, ya da xalq. Xalqın özünü ondan təcrid etmiş müxalifətə dəstək verməməsi, reallığın göstəricisi olsa da, bu reallıq hər zaman ki kimi “liderləri” qane etmir.

Bu gün dünyada siyasi mübarizə tandemi tamamilə başqadır

Maraqlı məqamlardan biri də budur ki, bu gün dünyada gedən proseslərdə istər-istəməz iştirakçıya çevrilmiş bir çox ölkələrdə müxalifət də öz sözünü deyir, hətta iqtidarlara davamlı dialoqa gedilir. Bu kimi demokratik mühit Azərbaycanda da mövcuddur. Sadəcə, radikalizm və dağıdıcılıq meyarlarını, küçə-meydan təfəkkürünü başlarından çıxara bilməyən ölkə müxalifətinin “liderləri” siyasi mübarizəni yalnız qeyri-demokratik və qeyri-sivil yolla aparılmasının tərəfdarları qismində gördüklərini gizlətmirlər. Dəfələrlə sübuta yetirilib ki, artıq belə “siyasi mübarizələr” çoxdan siyasi məzarlıqda dəfn olunub. Bu gün dünyada siyasi mübarizə tandemi tamamilə başqadır. Düzdür, bu gün Azərbaycanda yeni müxalifət partiyaları da yaranır ki, onlar hakimiyyət uğrunda mübarizəni yalnız demokratik yolla aparılmasının tərəfdarı olduqlarını qeyd edirlər. Amma bununla yanaşı, vaxtilə tərkiblərində olduqları, daha dəqiq desək, şinellərindən çıxışları ənənəvi müxalifəti də sərt şəkildə ittiham atəşinə tuturlar.

Tural Abbaslı: “Hakimiyyət fəaliyyətində korrektələr aparır və xalqa xidmət edir... Xalq isə müxalifətə inanmır”

Yeni yaradılmış “Ağ Partiya”nın sədri Tural Abbaslı müxalifətin son 24 ildə fəaliyyətini şərh edərkən, deyib ki, müxalifət dövlətin inkişafında maraqlı olan bir düşərgə olmalıdır və dağıdıcılıq prinsiplərini qəbul etməməlidir. “Hakimiyyət buna uyğun şəkildə fəaliyyətində korrektələr aparır və xalqa xidmət edir. Son 24 ildə siyasi və iqtisadi sahələrdə ciddi hadisələr baş verib ki, müxalifət burada əsas rol oynaya bilməyib. İstifadə etmək istəməyiblər, yaxud bunu edə bilməyiblər?” Bu suallar daim müzakirə obyektinə olub. Kimsə deyə bilməz ki, hansısa siyasi qurum hakimiyyətə gəlmək istəmədiyinə görə, bundan istifadə etməyib. Əminəm ki, özünü müxalifət adlandıran istənilən qüvvə belə hadisələrdən istifadə edib, hakimiyyətə gəlmək arzusunda olub. Amma bunu bacarmayıb. Çünki xalq artıq onlara inanmır”.

Göründüyü kimi, T.Abbaslı realıqdan çıxış edərək, proseslərə müxalif mövqeyindən yanaşsa da, gerçəkliyi də deməkdən çəkinmir. Daha dəqiq desək, hakimiyyətin ötən dövrdə əldə etdiyi nailiyyətləri etiraf edir, ənənəvi müxalifətin isə zəif olduğunu bildirir. Lakin...

Radikal müxalifətin özünü “təmizə” çıxarması üçün xalqdan başqa ittiham etdiyi daha bir məlumat mənbəyi mövcuddur - kütləvi informasiya vasitələri. Öz zəiflik və pərkəndiliklərinin əsas “günahkarlarından” birinin, məhz KİF olduğunu iddia edən radikalılar bununla özərini daha çox ifadə etmiş olurlar. Məsələn, Müsavat başqanının müavini Elman Fəttah bu məsələdə, nə qədər qərribə də olsa, özlərini və uğursuzluqlarını deyil, medianı suçlayıb. Xüsusilə, uzun illər Müsavatın maraqları çərçivəsində təbliğatını aparən “Yeni Müsavat” qəzetini hədəfə alan müsavətcə daxilindəki siyasi çırkablıq gizlədə bilməyib: “...Təəssüflər olsun ki, Azərbaycanda medianın əsas orqanları yanlış yazılar dərc edir və hökumətin təbliği ilə məşğul olurlar. Bu da müxalifətin xalqı səfərbər etməsinə ciddi maneçilik törədir”.

Rövşən NURƏDDİNOĞLU

Heydər Əliyev Beynəlxalq Aeroportunda sənişin axını 25 faiz artıb

Heydər Əliyev Beynəlxalq Aeroportunda sənişin axını 25 faiz artıb. Heydər Əliyev Beynəlxalq Aeroportunun mətbuat xidmətindən AZƏRTAC-a bildirilib ki, aeroport 2017-ci ilin yanvar-noyabr ayları ərzində 3,75 milyon sənişinə xidmət göstərüb. Bu göstərici ötən ilin analoji dövrü ilə müqayisədə 25 faizdən çox artıb. Hesabat dövründə “Azərbaycan Hava Yolları” (AZAL) milli aviadaşıyıcısının payına 2,1 milyon sənişin düşüb ki, bunun da 545 min nəfəri daxili reyslərlə daşınıb. Hesabat dövründə 2017-ci ilin

sentyabrından uçuşlar yerinə yetirməyə başlayan ilk milli ləvazimət “Buta Airways” 55 min sənişinə xidmət gös-

tərüb. Sənişin dövriyyəsinin 85 faizi beynəlxalq reyslərin payına düşüb. Heydər Əliyev Beynəlxalq Aeroportunun beynəlxalq daşımalarının 43 faizi AZAL-ın və “Buta Airways”-in, 57 faizi xarici aviadaşıyıcıların payına düşüb.

Hazırda Heydər Əliyev Beynəlxalq Aeroportu 53 istiqamət üzrə 30 aviashirkətə xidmət göstərir. Ən məşhur beynəlxalq istiqamətlərin olmasına - Moskva, İstanbul, Dubay, Kiyev, Tehran, Antalya, Tbilisi, Bağdad, Doha və Sankt-Peterburq daxildir. 2,31 milyon sənişin bu istiqamətlərə uçub.

STATİSTİKA
NOYABR '17

Amerikanın dövlət başçısı Donald Tramp Qüdsə bağlı vəd etdiyi qərarı açıqlayıb. O, şəhərin şərq hissəsi də daxil olmaqla bütövlükdə onu İsrail dövlətinin paytaxtı kimi tanıdığını bəyan edib. Əsas fikri bundan ibarətdir ki, “İsrailin rəsmi olaraq bir paytaxt şəhəri olmalıdır”. Əslində, bu problem 1917-ci ildə “Balfur bəyannaməsi”ndən başlayıb. Bu sənədlə yəhudilərin Fələstin ərazisində dövlət qurmaq hüquqları tanınıb. 1967-ci ildə Qüdsün qərb hissəsi “Altıgünlük müharibə” zamanı İsrail tərəfindən işğal olunub. İndi isə faktiki olaraq Donald Tramp bu işğalı tamamlayıb. Lakin onun bu addımı bütün dünya tərəfindən etirazla qarşılanıb. Müxtəlif dövlətlərin başçıları Vaşinqtonun ciddi səhvə yol verdiyini bildirirlər. Daha düşündürücü olanı bütün bu hadisələrin həm Yaxın Şərqdə, həm də ətraf regionlarda geosiyasi dinamikanı necə dəyişə biləcəyidir. Həmin məqam üzərində daha geniş dayanmağa ehtiyac duyulur.

Yeni yanlışlıq: Tramp tarixə qarşı

Amerika prezidenti bəlkə də həyatında ən böyük səhvlərdən birinə yol verib. Qüdsü İsrailin paytaxtı kimi tanıması sadəcə yəhudi və fələstinlilər arasında olan münaqişənin çərçivəsinə sığmır. İndiki beynəlxalq aləmdə bu məsələ iki sivilizasiyanın qarşıdurması kimi qiymətləndirilir. Həqiqətdə belə olub-olmamasından asılı olmayaraq, şüurlar məhz elə qəbul edirlər. Bu səbəbdən ABŞ-ın yeni “orijinal” prezidentinin Qüdsə bağlı verdiyi qərar dinindən və ölkə mənsubluğundan asılı olmayaraq, əksər insanları narahat edib.

Bəs Donald Trampın arqumentləri nələrdən ibarətdir? Onun məsələ ilə bağlı etdiyi mü-

edirlər ki, D.Tramp “Böyük İsrail” yaratmağa xidmət edir (bax: Mehmet Seyfettin Erol. “Başkent Kudüs” Üzerinden “Büyük İsrail Devleti” İlan Edilmek İsteniliyor! / “Milli Gazete”, 7 dekabr 2017). Digərləri D.Trampın sadəcə realist görünməyə və bunun fonunda özünü iş gören adam kimi təqdim etməyə çalışdığını düşünür. Başqa ekspertlər D.Trampın bütün dünya üçün “Qüds bombası” hazırladığını ifadə edir (bax: Ceren Gürseler Özbilgiç. Trump’ın “Kudüs Bombası” / Ankara Kriz ve Siyaset Araştırmaları Merkezi, 7 dekabr 2017).

Bizcə, məsələyə Yaxın Şərqi geosiyasi dinamika kontekstində yanaşdıqda, daha maraqlı qənaətlər əldə etmək olar. Real vəziyyət belədir ki, Rusiya artıq regionun gələcəyi ilə bağlı narahat olduğunu bildirib. Burada əsas risk bütövlükdə Yaxın Şərqi qarışması ilə bağlıdır. Əgər bu baş versə, Rusiyanın təşəbbüsü ilə həyata keçməkdə olan geosiyasi dəyişikliklərin taleyi qeyri-müəyyən olacaq. O halda Suriya da daxil olmaqla, bir çox istiqamətlərdə çox ciddi problemlər meydana çıxacaq.

Maraqlıdır ki, D.Trampın Qüds qərarı İŞİD-in dağıdılması ilə eyni vaxta təsadüf etdi. Belə çıxır ki, Amerika həmin regionda daim öz təsir vasitəsini saxlamaqda qərarlıdır. İndi İŞİD yox-

“Qüds bombası”: Trampın geosiyasi məqsədləri və dünya

raciətin mətninə nəzər saldıqda, Amerika kimi böyük bir dövlətin rəhbərinin fikirlərinin bu dərəcədə ziddiyyətli və arqumentsiz olmasına təəccüb etməyə bilmirsen (bax: Full Video and Transcript: Trump’s Speech Recognizing Jerusalem as the Capital of Israel / “The New York Times”, 6 dekabr 2017).

D.Tramp bütün çıxışı boyu eyni sözləri dəfələrlə təkrar edir və bu qapalı dairedən kənarda bir dənə də olsun tutarlı fakt getirə bilmir. Dediynə görə, bu addımı seçki prosesində verdiyi vədə görə atır. Yeni söz verib ki, Qüdsü İsrailin paytaxtı kimi tanıyaçaq. Səbəb? Tarixi gerçəklikmi, yoxsa lobbi qruplarının dəstəyini qazanmaq? Əgər bir namizəd məhz seçkidə öz ölkəsinə aidiyyəti olmayan bir məsələ ilə bağlı nə isə qeyri-adi bir vəd verirsə, bunun arxasında müəyyən məqamlar dayanmalıdır. Həm də ona görə ki, 1995-ci ildə ABŞ Konqresinin Qüdsü İsrailin paytaxtı kimi tanıyıb, səfirliyin oraya köçürülməsi ilə bağlı sənəd qəbul etməsinə baxmayaraq, ölkə prezidentləri bunu həyata keçirmemişdilər. Bunun səbəbi isə regionda sülhü bərpa etmək zərurəti ilə izah edilirdi. Eyni zamanda, Qüdsdə yalnız yəhudilərin deyil, xristian və müsəlmanların

da yaşadığını, onların mədəniyyət nümunələrinin o şəhərdə var olduğunu dəlil olaraq göstərirdilər. Və haqlı idilər.

Lakin D.Tramp hazırkı çox mürəkkəb bir geosiyasi dövərdə çox riskli bir addım atdı. Onun başqa bir “arqumenti” “həqiqəti bərpa etməklə münaqişənin həllinə yardım göstərmək”dir (bax: əvvəlki mənbəyə). Bu, doğrudan da çox gülüncdür. Çünki, əslində, bu qərarla regionda geosiyasi-hərbi vəziyyəti son dərəcə gərginləşdirməkdən başqa bir şeyə nail olmaq mümkün deyil. Tərəflər həmin qərardan sonra bir-birinə düşmən kimi baxır, ortaq nöqtəyə gəlmək üçün heç bir əsasın qalmadığını düşünürlər. Axı Qüds mübahisəli şəhərdir və burada tərəflərdən hər hansı birinin xeyrinə addım atılması heç bir halda münaqişənin həllinə yardım etmz.

Dünya ölkələrinin D.Trampın aldığı qərara münasibəti də bunu təsdiq edir. Böyük Britaniya, Fransa və Almaniya yaranmış vəziyyətdən narahatlıqlarını bildiriblər. Onlar açıq deyirlər ki, D.Tramp riskli addım atıb, situasiyanı daha da gərginləşdirib (bax: Arabskiy mir qotovitse k bitve za İerusalim / “Nezavisimaa qazeta”, 6 dekabr 2017). Rusiyanın rəsmi nümayəndələri bəyan

ediblər ki, “situasiya sadə deyil, vəziyyət daha da mürəkkəbləşə bilər” (bax: əvvəlki mənbəyə). Prezident Vladimir Putin isə Rəcəb Tayyib Ərdoğanla telefon danışığında, Kremlin BMT Təhlükəsizlik Şurası çərçivəsində bu qərara qarşı öz səsvərmə hüququndan istifadə edəcəyini bildirib.

Qarşıdurma: daha kəskin və riskli vəziyyətə doğru

Əsl etiraz reaksiyasını isə müsəlman ölkələri, ilk növbədə Türkiyə və ərəb dövlətləri veriblər. Ərəb Ölkələri Liqası təcili toplanmaq qərarına gəlib. Misir rəhbərliyi ayrıca etiraz bəyanatı verib. Ərəb dövlətləri vahid cəbhədə birləşərək, bu duruma qarşı mübarizə aparacaqlarını bildiriblər. Ankara çox hiddətlidir. Prezident Rəcəb Tayyib Ərdoğan Vaşinqtona səslenərək “Ey Tramp, sən nə edirsən?” deyə sual edib. Bunun mənası “Tramp, atəşlə oynama!” deməkdir. Rəsmi Ankara İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının təcili olaraq İstanbulda tədbir keçirməsini istəyir. Türkiyə bütün müsəlman dövlətlərin vahid cəbhədə yaranmış vəziyyətlə mübarizə etməyə başlamasını arzulayır.

İran da etirazını bildirib. Prezident Həsən Ruhani yeni prezidentliyinin ilk 100 günü ilə əlaqə-

dar Zabol şəhərində xalqa etdiyi müraciətində bütün müsəlman ölkələrinin birləşməsi zərurətini vurğulayıb. Çox güman ki, bütün bu cəhdlər hansısa nöqtədə İslam ölkələrinin ortaq fəaliyyət göstərməsi ilə nəticələnecek. Belə olan halda Donald Trampın Qüds qərarı hansı geosiyasi nəticələrə gətirib çıxara bilər?

Aydın görünür ki, burada pozitiv məqam axtarmaq əbəsdir. Bu qərardan sonra İsrailə müsəlman dövlətləri arasında məsafə daha da çoxaldı. Faktiki olaraq geosiyasi aspektdə dağılmaqda olan ərəb dünyası yenidən konkret bir məqsəd uğrunda - İsraili dövlət kimi çökdürmək üçün toparlanmaqdadır. Kənarda yalnız Səudiyyə Ərəbistanı və Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri qala bilərlər. Yəni D.Trampın çıxışında arqument kimi gətirməyə çalışdığı “uzun illərdir İsrail-Fələstin münaqişəsi həll edilmir” tezi ilə “Qüdsü tanımaqla bu məsələyə aydınlıq gətirərik” iddiası bir-birilə heç uzlaşmır. Əksinə, Yaxın Şərqdə geosiyasi mənzərə daha da mürəkkəb xarakter alır.

Deməli, real nəticə ondan ibarətdir ki, D.Trampın Qüds qərarı dünyanı qarışdırıb. Bəs bunda əsas məqsəd nədən ibarət ola bilər? Burada fərqli fikirlər mövcuddur. Bir sıra ekspertlər hesab

dur, amma əvəzində daha böyük fəsadlar verə və çoxlu sayda region dövlətini əhatə edə bilən yeni ziddiyyət var! Bu ziddiyyət, təbii ki, Türkiyə və İranı da öz təsiri altına almış olacaq. Üstəlik, Rusiya və Avropa kənarda qala bilməzlər. Nəticədə, terror, savaş, ixtilaf, radikalizm Yaxın Şərqi sərhədlərini aşaraq daha geniş geosiyasi məkana yayılmış olacaq. Bu xaosdan isə qazanan yalnız Amerika və İsrail ola bilər!

Bunlar onu göstərir ki, Donald Tramp, əslində, ABŞ-ın indiki məqamda dövlət maraqlarına uyğun addım atmaq məqsədi güdür. Bunun ədalətli, yaxud ədalətsiz və ya uğurlu, yaxud uğursuz olması başqa məsələdir. Bizcə, D.Tramp bütün dünyada müharibəni alovlandırma bilən addım atıb. Son nəticədə bu, heç ABŞ-ın özünə də xeyir gətirmir. İndi Yaxın Şərqdə faktiki olaraq yeni geosiyasi dönmə başlayır. İsrail-Fələstin qarşıdurması dinlərarası münaqişə müstəvisində möhkəmlənir. Bu proses uzun sürə bilər. Ona görə də ekspertlərin işlətdiyi “Qüds bombası” ifadəsinin əsası vardır. Bu, yavaş təsir göstərən bombadır, ancaq işə düşdüündə, daha böyük fəlakətlərə səbəb ola bilər.

Newtimes.az

14 dekabr 2017-ci il

“Milli Şura” satqınların yuvasına çevrilib

Böhtan, şər, dezinformasiya xarakterli fikirlər səs-ləndirmək və məlumatlar yaymağa cəhd etmək dağı-dıcı müxalifətin əsas fəaliyyətidir. Buna görə dəfə-lərlə qınanılsalar da nəticəsi olmayıb. Onlar dərk et-məyiblər ki, yalan vədlər, populist çağırışlar insan olan varlığı bir növ evini yıxan və fəlakətlərə sürük-ləyən başlıca amillərdəndir. Fikirlərin sübutu kimi, Cəmil Həsəninin AXCP sədri Ə.Kərimlinin, Müsa-vatın keçmiş başqanı İ.Qəmbərin yalan, həm də şir-nikləndirici vədlərinə aldanaraq elmdən və təhsildən yayınaraq, “Milli Şura”nın sədri olmasına razılıq verməsini göstərmək olar.

Bununla da, C.Həsəni deyilən biçərə özünü yanan odun üstünə atmaqla yanaşı, bütün yaradıcı fəaliyyətini məhvə sürükləmiş ol-du. İndi isə artıq gecdir. C.Həsəni bu gün heç nəyə yaramayan, heç kəsə lazım olmayan bir insana çevrilib. Yəni C.Həsəni yarımçıq papaqçı təsiri bağışlayır. Düşünürəm ki, onun, sadəcə, bir çıxış yo-lu qalır: “qaçmaqda, bir igidlikdir” deyib, Azərbaycandan səmtinin fərqi nə baxmadan, qaçmaq.

Müxalifət düşərgəsində cərə-yan edən acınacaqlı hadisələrə əsasən demək olar ki, C.Həsəni ilə yanaşı, digər müxalifətçilər də

şirin yalanların qurbanı olublar. Deyək ki, biri daxili qüvvələrin vədlərinin girovuna çevrilibsə, başqaları da xarici maraqlı dairə-lərin yalanlarının acı nəticəsi ola-raq həyatlarını təhlükələrə atıblar. Faktlar sübut edir ki, yalnız AXCP, Müsavat və “Milli Şura” funksionerləri “böyük oyunun, ki-çik peşkaları” deyil, eləcədə müxa-lifət düşərgəsində sürünənlər sinfi-nə aid edilən partiyalarda ara-sıra bir növ şanslarını yoxlamaq üçün qulaqlarını yalan vədlər verən təş-kiatlara tərəf çevirirlər. Dəfələrlə başaları müxtəlif daşlara və qaya-lara dəysə də, hələ də ağılın nə ol-duğunu bilməyən S.Cəlaloğlu və

İ.Ağazadə meydana çıxaraq, yeni qurumun - “Qarabağ və Respubli-ka Uğrunda” hərəkatın yaradıla-ması təşəbbüsü ilə çıxış ediblər. Bu dəfə də yeni qurumda Azərbay-can Demokrat, “Ümid”, Klassik Xalq Cəbhəsi, Azadlıq, Liberal-De-mokrat, Vətəndaş və İnkişaf, Ay-dınlar, Böyük Azərbaycan, Azər-baycan Xalq və Azad Demokrat partiyalarının təmsil olunacağı bil-dirilir. Məlumat üçün qeyd etmək lazımdır ki, bir qədər əvvəldə bu partiyalar bir araya gələrək, “SPDİHMM” adlı qurum yaratmış-dırlar. 2013-cü il prezident seçkilə-ri ərəfəsi, yuxarıda qeyd etdiyim kimi, “Milli Şura” deyilən qonda-rma qurum yaratmışdılar. Ancaq az sonra İ.Qəmbər Ə.Kərimlinin niy-yətinin və hədəflərinin onun ma-raqlarına uyğun gəlmədiyini dərk etdiyindən, qurumdan partiyasının təmsilçiləri ilə birlikdə istefa verdi. Nəticədə, qurumda ancaq bir C.Həsəni və bir də Ə.Kərimli qal-dı.

**Xarici maraqlı
dairələr də müxalifəti
yarıtmaz hesab edir**

“Milli Şura” ilə planlarının alt-üst olduğunu gören xarici maraqlı

dairələr müxali-fət düşərgəsin-də hər kəsin ra-zı qala biləcəyi yeni bir quru-mun yardılması təşəbbüsü ilə çıxış etdi. Daha doğrusu, Polşanın Azərbaycandakı səfirliyi bir neçə partiya sədrinin iştirakı ilə toplantı keçirib və müəyyən iş birliyinin qurulması ətrafında müzakirələr apardı. Sonradan müxaliflər ara-sında “SPDİHMM” adlı qurumun yaradılacağı barədə fikirlər səslən-di. Ancaq Qərbdəki maraqlı dairə-lər işlərini yalnız AXCP və Müsa-vat yetkililəri ilə qurduqlarından “SPDİHMM” təmsilçilərinin istəklə-ri iflasa uğramışdır. Beləliklə də, yeni yaradılan qurum siyasi arena-da işıq üzü görmədən fəaliyyətini dayandırdı. Bu gün isə yenidən həmin şəxslər üzə çıxmağa başla-yıblar. Azərbaycan Sosial- Demok-rat Partiyasının sədri Araz Əlizadə bildirir ki, ABŞ hansısa ölkədə sa-bitliyi pozmaq, çaxnaşma salmaq istəyirsə, oradakı gədə-güdəni bir yerə yığır və həmin gədə-güdələr təlim görürlər: “Biz bunu Ukrayna-dakı “narıncı inqilab”da, Maydan hadisələrində, Gürcüstandakı “qı-zılgül” inqilabında da müşahidə et-mişik. Postsovet məkanında hara-da inqilab olursa, orada Polşanın

barmağını görürük. Polyaklar haq-qında ən gözəl tərfi Karl Marks ve-rib: Qəribə millətdirlər, harada is-təsən orada xaos yarada, insanları bir-birinə qarşı qoyub qırdıra, son-ra isə yaxalarını kənara çəkə bilər-lər. Rusiyaya qarşı embarqonu, iqtisadi sanksiyaları vaxtilə və elə indi də hamıdan çox tələb edən Polşa olub. Amma sonradan Polşa Avropa İttifaqına birinci müraciət etdi ki, alma satışından 500 milyon itirmişəm, mənim pulumu ver”.

Bir sözlə, görünən odur ki, müxalifətin böyüklü-kiçikli bütün partiya sədrləri, yalnız yalan vədlə-rə aldanaraq və ya buna ümid edə-rək, hansısa addımı atırlar. Ancaq hədəflərinə çatmaq müxalifətə mü-yəssər olmur. Həm də, görünən və təsdiq edən faktlar odur ki, səhvlə-rindən nəticə çıxarmaq, yalan vədlə-rin arxasında getməmək prinsipi-ndən əl çəkmək müxalifət üçün mümkünsüzdür. Bu da, onların ar-tıq həyat tərzi və ya sağlamlası mümkün olmayan xəstəlik olduđu-nu göstərir.

İ.ƏLİYEV

AXCP daxilində cərəyan edən gərginliklər sədr Əli Kərimlini ciddi şəkildə dalana dirəyib. Belə ki, “Azadlıq” qəzetinin Fransada yaşayan baş redaktoru Qənimət Zahidin ABŞ-ın erməni lobbisinə yaxın fondları tərəfindən qəzetə ayrılmış maliyyə vəsaitlərini mə-nimsəməsi ilə partiya sədrinin çə-tin durumda qalması təsdiqini ta-pır. Daha dəqiq desək, əldə edə-cəyi gəlirin (söhbət on minlərlə av-rodan gedir-R.N.) bir hissəsini şəxsi məqsədlərinə yönəldəcəyi planları iflasa uğrayıb. Ə.Kərimli ən yaxın adamı hesab olunan Q.Zahid tərəfindən “qurşaqltı zər-bəyə” məruz qaldıqdan sonra, onun partiyadaxili nüfuzu da sıfıra enib. Çünki Q.Zahid bir tərəfdən iddia edib ki, AXCP sədri hakimi-yətlə gizli iş birliyinə gedir və bu günə qədər əldə etdiyi gəlirləri də, məhz verdiyi vədlərinə xərcləyir, digər tərəfdən də bildirib ki, “Azad-lıq” qəzetinin çap olunmasından-sa, “Turan TV”nin efirə çıxması da-ha məqsəduyğundur. Bu baxım-dan, maliyyənin qalan hissəsi, uzun illərdir ki, əmək haqqı alma-yan qəzet əməkdaşlarına ödənilə-cək. Məhz bu faktor Kərimlini dala-na dirəyib və zəifləmiş nüfuzunu heç səviyyəsinə qədər endirib. Əl-bəttə ki, burada digər amillər də

Əli Kərimli haqqında növbəti faktlar

Qənimət Zahidin ABŞ fondlarından “Azadlıq” qəzetinə ayrılmış pulları mənimsəməsi sədri başqa yollara əl atmağa vadar edib

var ki, onlardan biri də Q.Zahidin AXCP-ni ələ keçirmək iddiasıdır. Əbəs yerə deyil ki, Ə.Kərimlinin Fransaya - Q.Zahiddən maliyyə vəsaitinin, heç olmasa, bir hissəsi-ni almaq üçün göndərdiyi elçiləri də oradan əliboş geri dönüblər. Bu hadisə isə, artıq onun ciddi təhlü-kə qarşısında qalmasından xəbər verir.

Bundan sonra onların yeni-dən ictimai rəyə hər hansı təsir gücləri mümkünsüzdür

Başına gələn məlum hadisələr-dən sonra, Ə.Kərimli düşərgədəxi-li revanşa həmrəşə və aldığı zər-bədən müxtəlif yollarla çıxmağa cəhdlər edir. Məsələn, məlum olub ki, hazırda onun əsas məqsədlə-rindən biri müxalifətin birliyini əngəlləməkdən ibarətdir. Çünki dü-şərgədə müəyyən birliklər formala-şarsa, AXCP-nin, eləcə də, Ə.Kə-rimlinin nəzarətində olan “Milli Şu-ra”nın aqibəti siyasi ölümə nəticə-lənəcək. Düzdür, artıq belə bir nə-ticəyə gəlmək olar ki, nə AXCP, nə də “Milli Şura” heç bir siyasi uğur əldə edə bilməyərək, rüsvayçı məğlubiyyətə uğrayıb. Bundan sonra, onların yenidən ictimai rəyə hər hansı təsir gücləri mümkün-süzdür. Ancaq bunu dərk edən Kə-rimli hər şeyə rəğmən, indi də

planlarını 2018-ci il seçkilərinə yö-nəldib.

O da, əbəs deyil ki, bir sıra mü-xalif siyasi partiya, birlik və qurum-lar 2018-ci il seçkilərdə iştirak edəcəklərini gizlətmirlər. Lakin Ə.Kərimli artıq bəri başdan pozuculuq işinə start verərək, həm di-qəti yenidən özünə cəlb etməyə səy göstərir, həm də bu vasitəylə son zamanlar başına gələn siyasi müsibətləri unudurmağa çalışır.

Düşərgənin digər qanadının təmsilçiləri “keçəl suya getməz” prinsipini əsas tutaraq, Kərimlinin yalanlarına inanmırlar

Məsələn, gələn il keçiriləcək seçkilərə, kifayət qədər uzun mü-dət qalmasına baxmayaraq, cəbhə sədri iddia etməyə başlayıb ki, gu-ya hakimiyyət bu seçkilərdə də müxalifətə əngəllər yaradacaq. Ona görə də, indidən “boykot” ça-ğırışları etməyə başlayıb. Amma onun son anda fikir dəyişikliyinə, xəyanətlər etməyinə qadir olan şəxs olduğunu nəzərə alan düşərgənin digər qanadının təmsilçiləri “keçəl suya getməz” prinsipini əsas tutaraq, Kərimlinin yalanları-na inanmırlar. Ona görə də, indi-dən seçki prosesinə qatılacaqları-

nı bəyan edirlər və əlbəttə ki, seç-kilərdə iştirak etmək niyyətində olan müxalifətçilər, o cümlədən, Ə.Kərimlinin yeni aşkar düşməni - “Azadlıq” qəzetinin baş redaktoru Q.Zahid də bu ipucundan yapışa-raq, iddia edirlər ki, Kərimli bacarı-dıca digər siyasi qurumları seçki-lərdə iştirakdan kənarda saxlama-ğa cəhd göstərməklə, əslində, “ha-kimiyyətə işləmək” niyyətindədir. Göründüyü kimi, AXCP sədri-

nin vəziyyəti heç də onun üçün ürəkəyan deyil. O, istər partiyası daxilində, istər düşərgə arealında, istərsə də Qərbdəki dəstəkləyicilə-ri önündə demək olar ki, bütün ümidlərini itirib. Ona görə də, son anda siyasi burulğana düşməmək-dən ötrü saman çöpündən yapış-mağı da özünə xilas yolu hesab edir. Lakin xilas ola biləcəkmii..?

Rövşən NURƏDDİNOĞLU

Xırdalanda avtomobil oğurlayan şəxsin daha bir cinayət törətməsi məlum olub

A bşeron Rayon Polis İdarəsinə Xırdalan ərazisində şəhər sakini Əliş İmanova məxsus “OKA” markalı avtomobilin qaçırılması barədə məlumat daxil olub. Daxili İşlər Nazirliyi-nin (DİN) mətbuat xidmətindən AZƏR-TAC-a bildiriblər ki, dərhal başlanan əmə-liyyat-axtarış tədbirləri ilə avtomobili qa-çırmada şübhəli bilinən şəxs müəyyən edilib və saxlanılaraq istinta-qa təhvil verilib. Polis İdarəsində aparılan araşdırmalarla onun Xırda-lan şəhər sakini Yunis İmanov olduğu müəyyən edilib. Ətrafında apa-rılan əməliyyat tədbirləri ilə onun oktyabrın 20-də şəhər ərazisindən Saray qəsəbə sakini Ağabəy Kələntərliyə məxsus “VAZ-2106” marka-lı avtomobili qaçırması da aşkar edilib.

Polis əməkdaşları tərəfindən “OKA” markalı avtomobil Yasamal ra-yonu ərazisində tapılaraq maddi sübut kimi götürülüb. Y.İmanovun “VAZ-2106” markalı avtomobili isə hissələrə bölərək metal qəbulu məntəqələrinə satdığı müəyyən edilib. Həmin avtomobilin bəzi hisse-ləri onun yaşadığı evin həyətinəki zirzəmidən aşkar olunaraq maddi sübut kimi götürülüb.

XIX əsrin sonu - XX əsrin əvvəllərində Azərbaycanda böyük ailələr qalıq kimi mövcud olsalar da, onlarda klassik ailə icmalarının qayda-qanunları və ənənələri saxlanmışdı. Böyük ailə daxilində qarşılıqlı münasibətlər adətlərlə tənzim olunurdu. Ailə üzvləri arasında yaş xüsusiyyətlərini nəzərə almaqla, xüsusi davranış qaydaları mövcud idi. Böyük ailənin başçısı ağsaqqal hesab edilirdi. Bir qayda olaraq, ailənin başçısı - böyük ata olurdu. Ata vəfat etdikdə, onun yerini böyük oğul tuturdu. Ailə başçısı nüfuzlu və hörmətli şəxs olmalı idi.

Odur ki, ata hələ sağ ikən oğlanlarından ən bacarıqlısının onu əvəz edəcəyini vəsiyyət edirdi. XIX əsrin ikinci yarısı - XX əsrin əvvəllərində Azərbaycanda böyük ailənin başçısına şəxsi adı ilə deyil, qəbul olunmuş ənənəyə uyğun olaraq, “baba”, “dədə”, “böyük ata”, “da-daş”, “əmi”, “dayı”, “ağa” və ya “lələ” kimi müxtəlif adlarla müraciət edilirdi. Ailə icmasının başçısı olan “ağsaqqal” böyük hüquqlara malik idi. O, ailə üzvləri arasında, onların yaş xüsusiyyətini və şəxsi qabiliyyətini nəzərə almaqla, vəzifə bölgüsünü aparır, bütün təsərrüfatı idarə edir, ailənin gəlirinin bir yerdə toplanmasına və bölüşdürülməsinə nəzarət edirdi. İcma daxilində ailə başçısının böyük hüquqlara malik olmasına baxmayaraq, hakimiyyəti qeyri-məhdud deyildi. Mövcud etik normalar ailə daxilində və məişətdə ailə başçısının hakimiyyətini məhdudlaşdırırdı. Ailə icmasının başçısı mühüm məsələlərin həllində ailənin yaşlı üzvləri ilə, çox vaxt yaşlı qadınlar ilə də məsləhətləşirdi. Ailə icması daxilində ağsaqqalın hörməti və nüfuzu da, onun belə məsələləri necə həll etməsindən asılı idi.

Q.Rəcəbli yazır: “Böyük ailənin daxilində ev işlərinə, bir qayda olaraq, ailə başçısının arvadı - ağbirçək qadın başçılıq edirdi. Böyük ai-

sibətlərin olmasına çalışırdılar. Bir sözlə, böyük ailə daxilindəki qayda-qanunlar adətlərlə tənzimlənən demokratik prinsiplərə uyğun gəlirdi. Elə bu xüsusiyyətlərinə görə, böyük ailə etnoqrafiya elmində ailə icması adlandırılır.

Ailə icması üzvləri arasında əmək bölgüsü mövcud idi. Təsərrüfatda ağır işlərin görülməsi ilə kişilər məşğul olurdular. Kişilərin bir neçəsi əkinçilik, bir neçəsi maldarlıq, bir neçəsi isə gündəlik ev təsərrüfatları ilə məşğul olurdu. Kişilər arasında əmək bölgüsü aparılan zaman onların yaşları, təcrübələri, vərdisləri və bacarıqları nəzərə alınır. Bu da, bir tərəfdən, gənclərin işə alışmasına, digər tərəfdən, yaşlıların iş təcrübələrinə və vərdislərinə yiyələnmələrinə imkan yaradırdı. Ailə icmalarında mal-qaranın sağlamlığı, süd məhsullarının hazırlanması, xalça-palaz toxunması, yemək hazırlanması, qab-qacağın və paltarların yuyulması və ev-əşiyin sahmana salınması işləri ilə qadınlar məşğul olurdular. Qadınların arasında da bölgüsü yaş xüsusiyyətləri və iş təcrübələri nəzərə alınmaqla aparılırdı”.

Ailə icmasına daxil olan bütün ailələr bir evdə birgə yaşayırdılar. Xanlar rayonu ərazisində aparılan arxeoloji qazıntılar zamanı böyük

zəmin yaradır. Böyük ailə daxilində kiçik ailələrin xüsusi mülkiyyətə meyili artır. Evli qardaşların hər biri uşaqları böyüdükdə, müstəqilliyə can atır ki, ata mirasını öz varislərinə ötürə bilsin. Böyük ailələrin dağılması prosesi XX əsrin 30-cu illərində davam edir. XX əsrin 30-cu illərində ailənin təsərrüfat özəyi funksiyasını itirməsi nəticəsində “qalıqlar” halında mövcud olan tərkibli ailə icmaları da dağılır, tamamilə aradan çıxır.

Böyük ailənin başçısı olan atanın sağlığında ailə icmasının əmlakının bölüşdürülməsinə adət və ailə etikası icazə vermirdi. Hələ XIX əsrdə R.Əfəndiyev yazırdı ki, oğul ata malının qanuni varisi sayılsa da, atasının sağlığında varidatın bölüşdürülməsini tələb etməyə hüququ yox idi. Ailə icmasının dağılması, adətən, ailə başçısı olan atanın vəfatından sonra baş verirdi. Q.Rəcəbli qeyd edir ki, ailə icmaları parçalanan zaman böyük ailəyə məxsus torpaq sahəsi bir neçə yerə bölünməli idi. Bu isə, təsərrüfatların dağılmasına səbəb ola bilərdi. Ona görə də, bir ailə icmasının parçalanması nəticəsində, yaranmış yeni ailələr bir-biri ilə əlaqələrini kəsmir, bir həyət daxilində, yaxud bir-birinə yaxın yerlərdə, bir məhəllədə, ayrı-ayrı evlərdə yaşasalar da, torpaq,

www.kivdf.gov.az

Bu yazı Azərbaycan Respublikası Prezidenti yanında Kütləvi İnformasiya Vəsaitələrinin İnkişafına Dövlət Dəstəyi Fondunun maliyyə dəstəyi ilə “İnsan hüquq və azadlıqlarının müdafiəsi, vətəndaşların hüquqi, siyasi mədəniyyət səviyyəsinin yüksəldilməsi, sosial və siyasi fəallığının artırılması” istiqaməti çərçivəsində hazırlanıb

Azərbaycanın ailə ənənələri: ailə icmaları...

lənin ağbirçəyinə də, hörmət əlaməti olaraq, şəxsi adı ilə müraciət edilmirdi. Qəbul olunmuş ənənəyə uyğun olaraq, ailə icmalarında ağbirçəyə “böynənə”, “nənə”, “ana”, “cici” və s. adlarla müraciət edilirdi. Ailənin bütün qadınları - gəlinlər və qızlar, eləcə də, uşaqlar-nəvələr və nəticələr ağbirçək anaya tabe idilər və öz hərəkətləri üçün onun qarşısında cavab verirdilər. Ağbirçək ana ailə icmasının ərzaq məhsullarının saxlanmasına və yeməklərin paylanmasına nəzarət edir, gəlinlər və qızlar arasında vəzifə bölgüsünü aparır və onlara tapşırıqlar verirdi. Adətən, müdrik ağbirçək analar öz vəzifələrinin bir hissəsini böyük gəlinə tapşırırdılar. Böyük ailənin başçısı vəfat etdikdə, onun “müdrik” və ya “hökmli” arvadı - ağbirçək ana ailəyə başçılıq öz əlinə alırdı. Bəzən ailənin böyük oğulları, analarının ağıllı və bacarıqlı qadın olduğunu görüb, özləri onun ailə icmasına başçılıq etməsini xahiş edirdilər. Ağbirçək analar, həm də gözəl qayınana olurdular və ailənin gəlinləri arasında mehriban qarşılıqlı münasibətlərin olmasına çalışırdılar.

ailələrə məxsus uzunsov formalı çoxlu yaşayış evi yerləri aşkar edilmişdir. Azərbaycanda böyük ailələr XIX əsrdə də birgə yaşamaqda davam etmişlər. Naxçıvanın Kolanı kəndində XIX əsrdə tikilmiş və 100 kv.m sahəsi olan “qaradam” tipli yaşayış evinin böyük ailəyə mənsub olduğu müəyyən edilmişdir. Qazax, Zəngəzur, Gəncə və Qarabağ bölgələrində “qaradam” tipli yaşayış evlərinin bəzilərinə də 30-35 nəfərlik böyük ailə yaşamışdı. XIX əsrdə Azərbaycanın kənd əhalisinin iqtisadi məişətinin öyrənilməsinə həsr olunmuş materiallarda Şeki və Quba bölgələrində bir neçə evli qardaşın birgə yaşadıqları “Q” şəklində tikilmiş böyük evlər haqqında məlumat verilir. Hər biri 5-6 otaqdan ibarət belə evlər Quba bölgəsində XX əsrin 20-30-cu illərinə qədər qalmışdı.

XIX əsrin sonunda Rusiyada kəndli islahatları, kapitalist münasibətlərinin Azərbaycan kənd təsərrüfatına yol tapması, kənddə əmtəə-pul münasibətlərinin formalaşması böyük ailələrin parçalanması üçün

faktiki olaraq, bölünmür, yenə birgə əkilib-becərilirdi. Yeni kiçik ailələr müstəqil təsərrüfatlara malik olsalar da, əksər hallarda təsərrüfat əlaqələrində və ictimai münasibətlərində birliyi, ideoloji ümumiliyi müəyyən müddət qoruyub-saxlayırdılar. Böyük ailələrdə mövcud olmuş vahid təsərrüfatın yerini iməcilik, əvrəz, hoy, mödgəm və s. qarşılıqlı yardım formaları şəklində bir-birinə kömək edən kiçik ailə təsərrüfatları tuturdu. Belə qohum ailələr qrupu patronimiya adlanır.

Azərbaycanın müxtəlif bölgələrində patronimik qruplar uşağı, əqrəbə, nəsil, övlad, toxum, tirə, kürək, törəmə və s. adlarla mövcud olmuşdur. Patronimiyaya daxil olan ailələr çox vaxt bir-birinə yaxın yerlərdə yurd salıb, kənd daxilində ayrıca məhəllə təşkil etmişlər. Patronimik qrupların təşkil etdikləri məhəllələr Azərbaycanın müxtəlif bölgələrində məhlə, oba, oymaq, dəkkə, dingə, tirə, coma, basalaq və s. adlarla tanınmışlar.

Hər bir patronimiyanın ağsaqqalı olurdu. Xeyir-şər işlərində pat-

ronimiyanın üzvləri mənəvi başçı sayılan ağsaqqalla məsləhətləşirdilər. Hər bir patronimik məhəllənin öz ictimai yeri var idi. İctimai yerlər ayrı-ayrı bölgələrdə meydan, ortalıq, gim, gəmkə, gimgə, dingəxana və s. adlanırdı. Belə meydanlar kəndin ortasında, arx kənarında, çinar və qovaq kimi böyük ağacların kölgəliyində salınırdı. Patronimiyanın yaşlı kişiləri meydanlara yığılıb dincələr, həm də məhəllə və kəndlə bağlı problemləri müzakirə edərdilər. Patronimiyanın ictimai birliyi qohumların bir-birinə qarşılıqlı yardımında, toy və yas mərasimlərində və qan intiqamı məsələlərində özünü göstərirdi. Cavanların patronimiyaya daxilində evləndirilməsinə üstünlük verilir. Bir ailənin düşməni patronimiyaya daxil olan bütün qohum ailələrin düşməni hesab edilir. Patronimiyanın mənəvi birliyi məsciddə ibadətdə, pirlərdə və qəbiristanlıqlarda özünü təzahür etdirdi. Məscidlərdə patronimik qrupların toplaşdıqları və birgə ibadət etdikləri, namaz qıldıqları daimi yerləri, həmçinin, öz qəbiristanlıqları və pirləri olurdu. Hazırda böyük

kəndlərdə bir neçə qəbiristanlığın olması da vaxtilə mövcud olmuş patronimik qəbiristanlıqlarla bağlıdır. Pirlərin bəziləri ulu əcdadın qəbirindən ibarət olmuşdu. Öz qəbiristanlıqları olmayan patronimiyalar ölülərini ulu əcdadlarının pərə çevrilmiş qəbri ətrafında dəfn edirdilər. Beləliklə, bir çox kəndlərin ümumi qəbiristanlıqlarında patronimiyalara məxsus ayrıca qəbirlər sahəsi əmələ gəlmişdi. Bu, onu göstərir ki, əcdada sitayiş və uluların xatirəsinə hörmət patronimiyanın mənəvi birliyinin əsas ünsürlərindən biri olmuşdur.

İctimai-iqtisadi inkişafın müəyyən mərhələsində patronimik qrupları arasında qohumluq əlaqələrinin artması nəticəsində patronimiyaların qapalılığı aradan qalxır, iqtisadi, ictimai və mənəvi birliyi tədricən öz əvvəlki mahiyyətini itirir və nəticədə, patronimiya yaxın və uzaq qohumların “qalıqlar” halında bizə gələn çatan arxaik ictimai institutuna çevrilir.

Vahid ÖMƏROV,
fəlsəfə üzrə fəlsəfə doktoru

Formaca beyini xatırladır...

Qoz meyvələrini “ağıl qidası” adlandırırlar. Qədim yunan tarixçisi Herodotun iddiasına görə, qədim Babilistanın kahinləri sadə adamlara onun meyvəsini yeməyi qadağan etmişdilər. Qoz meyvələri əqli fəaliyyətə müsbət təsir göstərir. Qozun ləpəsi formaca beyini xatırladır.

AZƏRTAC bir sıra tibbi mənbələrə istinad edərək xəbər verir ki, qədim kitablarda qozun İrandan

Fələstinə daşınması haqqında məlumatlar var. Qədim skiflərdə və romalılarda qoz sevimli qida sayılırdı. Ondən toy ziyafətlərində şirniyyat hazırlanması məqsədilə istifadə edilirdi və yunan qozu nikahın simvolu hesab olunurdu.

Qoz ağacının fitonsid keyfiyyətləri var, onun bitdiyi yerə həşəratlar gəlmir, həmin ərazidə güvə və milçək olmur.

Hippokrat mədə, beyin, ürək, qaraciyər və böyrək xəstəlikləri zamanı qoz meyvələrindən istifadə etməyi məsləhət görürdü. Qozu şəkərli diabet zamanı da tövsiyə etmək olar, çünki tərkibində maqnezium və şəkəri endirən sink var. Onun tərkibində karbon az olsa da, qaraciyər piylənməsinin qarşısını alan maddələr çoxluq təşkil edir. Tərkibindəki B qrupu vitaminləri, kalium duzları və fosfor uşaq və yeniyetmələrin inkişafına yaxşı təsir edir. Yarpaqlarından hazırlanan islatma və cövhər limfa şəbəkəsinin, orta qulağın və ağızın selikli qişasının iltihablaşma prosesini zəiflədir. Şərq təbibləri hesab edirlər ki, qoz beyini, ürəyi və qaraciyəri möhkəmlədir. Qədim tacik tibb traktatlarına əsasən südlə qoz ləpələrinin birgə tətbiqi sağlamlığa müsbət təsir göstərir. Onun mədə həzmini yaxşılaşdırmaq üçün tətbiq edilməsi daha yaxşıdır.

Məşhur psixoloq Vladimir Levi qozu beyin üçün bayram adlandırır, çünki onun müntəzəm qəbul edilməsi yaddaşı yaxşılaşdırır. Məşhur Amerika həkimi Robert Geyl belə qənaətə gəlir ki, gündə 4-5 ədəd qoz yemək yüksək radiasiya təsirlərindən qorunmaq üçün kifayət edir.

Qoz meyvəsinin arasındakı arakasmələrin tərkibində yod və qələvilər var. Onlardan hazırlanan cövhər qalxanabənzər vəzi möhkəmləndirir, arıqladır, sakitləşdirir, yaxşı yuxu gətirir. Qozun distillə edilmiş ağ neftlə hazırlanan cövhəri hətta metas-taz vermiş xərcəng xəstəliyi zamanı da tətbiq olunur.

“Bitki çayları doğru istifadə olunmadıqda zərər verir”

“Bitki çayları doğru istifadə olunmadıqda faydadan çox, zərər verir”. Türkiyə mətbuatının yazdığına görə, bunu Türkiyənin Yeditəpə Universitetinin professoru Ərdəm Yeşilada bildirib. Onun sözlərinə görə, bitki çayları vitamin mənbəyi və bir çox xəstəliklərin müalicəsinə kömək edir. Amma tərkibi bilinməyən bitkilər istifadədən əvvəl mütləq araşdırılmalıdır.

“Havaların soyuq keçdiyi qış aylarında xəstəliklərdən qorunmaq üçün immuniteti gücləndirmək vacibdir. Bu baxımdan cökək çayı, zəncəfil, adaçayı, itburnu kimi bitki çayları çox faydalıdır. Ancaq bitki çaylarından gözlənilən faydanı əldə etmək üçün məlumatlı şəkildə hazırlanmalıdır. Haradan toplandığı bilinməyən, açıqda satılan və məlumatsız şəkildə hazırlanan bitki çayları faydadan çox, zərər verir”.

Ə.Yeşilada deyib ki, düzgün şəkildə dəmlənmiş bitki çayları ilə immuniteti gücləndirmək olar: “Həmin bitkilərin dəmlənməsindən 2-3 fincan qəbul etməklə orqanizmin məruz qaldığı bakteriyalara qarşı immuniteti gücləndirmək mümkündür”.

ELAN

Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin Biologiya müəllimliyi fakültəsinin IV kurs tələbəsi Abbaszadə Nəriman Abbaslı qızının adına verilmiş tələbə bileti itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Baş redaktor:

Bəhrüz Quliyev

Baş redaktorun müavinləri:

**Valeh Məhərrəmli
Fətulla Həsənov**

Ünvanımız: Bakı şəhəri,
Üzeyir Hacıbəyov
küçəsi, 32.

Şəhadətnamə: № 022492

<http://www.ses-news.az>

<http://www.sesqazeti.az>

E-mail: ses@sia.az

Tel: 598-33-90 Faks: 493-11-62

Buraxılışa məsul: Mətləb Salahov

Redaksiyanın mövqeyi ilə müəllifin
mövqeyi üst-üstə düşməyə bilər.

Qəzet “Səs”in komputer mərkəzində yığılır, səhifələnir.
“Azərbaycan” nəşriyyatında çap olunur

Qəzetdə AzərTAC, SİA, APA və AZADİFORM informasiya
agentliklərinin məlumatlarından istifadə olunur.

Qəzet
bazar və bazar
ertəsindən
başqa hər gün
nəşr olunur
Tiraj: 5500

SƏS

Son səhifə

14 dekabr

Boks üzrə Naxçıvan şəhər açıq birinciliyinə yekun vurulub

Naxçıvan şəhərindəki İlham Əliyev adına Olimpiya İdman Kompleksində 31 dekabr - Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəyliyi Günü münasibətilə yeniyetmə və gənclər arasında keçirilən boks üzrə Naxçıvan şəhər açıq birinciliyi başa çatıb. Naxçıvan Muxtar Respublikası Boks Federasiyası və Naxçıvan Şəhər Gənclər və İdman İdarəsinin birgə təşkilatçılığı ilə keçirilən birincilikdə 22 çəki dərəcəsinə 60 idmançı qüvvəsini sınayıb. Beynəlxalq Boks Federasiyasının qaydalarına əsasən keçirilən yarışda Naxçıvan şəhərinin dəri əlcək ustaları ilə yanaşı, Babək rayon idmançıları da iştirak ediblər.

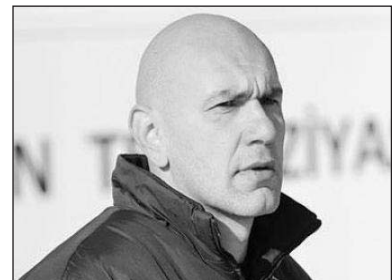
Gərgin mübarizə şəraitində keçən birincilikdə Murad Tağıyev, Ayxan Heydərov, Hüseyn Məmmədov, Fəxrəddin Əliyev, Amal Qasimov, Ruhin Ağamalıyev, Xəyal Musayev, Nizami Novruzov, Hüseyn Hüseynov, Pünhan Səmədov, Ülvi Süleymanov, Səfər Tağıyev, Cavid Hüseynov, Ayxan Süleymanov, Nadir Cəfərov, Rəşid Sadıqov, Xəyal Quliyev, Əli Vəliyev, Əbülfəz Xəlilli, Əlvən Cəfərov, Əlirza Mayılı və Sərvər Abdullayev bütün rəqiblərini üstələyərək birinciliyin qalibi olublar. Sonda qalib idmançılar təşkilatçıların diplomları ilə mükafatlandırılıblar.

“Neftçi”nin prezidenti Klublar Komitəsinin sədri seçilib

Düən AFFA-nın inzibati binasında Klublar Komitəsinin növbəti iclası keçirilib. AZƏRTAC xəbər verir ki, iclasda Azərbaycan Premyer Liqasında mübarizə aparan “Qarabağ”, “Qəbələ”, “Neftçi”, “Keşlə”, “Sumqayıt”, “Kəpəz”, “Zirə” və “Səbail” futbol klublarının nümayəndələri iştirak ediblər. İclasda danışılmış oyunlarla və idman oyunlarının nəticələrinin manipulyasiyası ilə bağlı müzakirələr aparılıb. Daha sonra sədr Kamran Quliyev komitənin 1 illik fəaliyyəti barədə çıxış edib. Klublar Komitəsinin Əsasnaməsinə uyğun olaraq, sədrin səlahiyyət müddəti başa çatdığı üçün bu vəzifəyə seçki keçirilib. Səs çoxluğu ilə “Neftçi” klubunun prezidenti Orxan Hüseynzadə növbəti 1 il müddətinə Klublar Komitəsinin sədri seçilib.

Qapıçılar üzrə məşqçi vəzifəsi Dmitri Kramarenkoya həvalə olunub

Futbol üzrə Azərbaycan milli komandasının qapıçılar üzrə məşqçisi müəyyənənə. SİA-nın məlumatına görə, bu vəzifəyə Dmitri Kramarenko təyin edilib. Ona həmçinin bütün yaş qruplarından ibarət yığma komandaların qapıçıları üzrə məşqçilərin kordinatoru vəzifəsi həvalə olunub. Qeyd edək ki, “Qəbələ” və “Neftçi”də çalışmış millimizin sabiq qapıçısı son olaraq Moskva MOİK-nin akademiyasında fəaliyyət göstərib.

“Neftçi” 4 futbolçusunu icarəyə göndərəcək

“Neftçi” bu qış 4 futbolçusunu icarəyə göndərəcək. SİA-nın məlumatına görə, bu barədə klubun prezidenti Orxan Hüseynzadə jurnalistlərə bildirib. O, müdafiəçilər Rəhil Məmmədovla Məqsəd İsayev və yarımmüdafiəçilər Tərzin Canahirovla Fəhmin Muradbəyliyi icarəyə verəcəklərini söyləyib.

“Milan” Donnarummanın qiymətini açıqladı

“Milan”ın qapıçısı Canluici Donnarummanın təzminat qiyməti müəyyənənə. Qol.az-ın İtaliya mətbuatına istinadən yaydığı xəbərə görə, klub 18 yaşlı qolkiperi ancaq 70 milyon avro alacağı təqdirdə, satmağa razılıq verəcək. Xəbərdə C.Donnarummanın “Milan”dan ayrılmaq niyyətində olmadığı bildirilib. Qeyd edək ki, C.Donnarumma ilə “Yuventus” və PSJ-nin maraqlandığı iddia edilir.